

ELEKTROPRIVREDA

LIST ELEKTROPRIVREDE CRNE GORE A.D. NIKŠIĆ

ISSN 1805136 | BROJ 396. | NIKŠIĆ | FEB 2020.

Pred EPCG je period velikih investicija

STR. 08

INTERVJU:

**Dragica
Sekulić**

STR. 05

AKTUELNOSTI:

**Proizvodni
bilans za 2019.**

STR. 14

INTERVJU:

**Nikola
Bezmarević**

STR. 26

WWW.EPCG.COM

AKTUELNOSTI
35. SPORAZUM SA
KLINIČKIM CENTROM

36.
IZMEĐU DVA BROJA:
DONACIJA EPCG OPŠTOJ BOLNICI
U BIJELOM POLJU
PROCESOR VRJEDAN 20.000 EURA

36.
IZMEĐU DVA BROJA:
MOBILNA APLIKACIJA EPCG
PREGLED SVIH RAČUNA NA
JEDNOM MJESTU

37.
IZMEĐU DVA BROJA: **NOVA GENERACIJA**
VISOKOŠKOLACA NA STRUČNOM
OSPOSOBLJAVANJU U EPCG
OSVAJATI ZNANJE SA VJEROM U SEBE

38.
CRNA GORA:
CRNA GORA MOŽE BITI
ENERGETSKO ČVORIŠTE REGIONA

47. PUTOPIJNA REPORTAŽA
TREBINJE

40.
REGION:
ENERGETSKI SIROMAŠNIMA
ĆE OBNAVLJATI KUĆE
U HRVATSKOJ

42.
SVIJET:
OIE NAJVEĆI EVROPSKI
IZVOR ENERGIJE

43.
DRUGI PIŠU: **CRNA GORA JE**
PLANIRALA PROIZVODNJU
ELEKTRIČNE ENERGIJE
RADOVI NA HIDROCENTRALI NA
MORAČI POČELI 1910.

44.
NAŠ GOST: **DRAGOLJUB ĐURIĆ**
Bubnjar
ZNAM KO SAM, ŠTO SAM I
ODAKLE SAM!

47.
PUTOPISNA REPORTAŽA:
TREBINJE - GRAD STARINA
I SRDAČNIH LJUDI

ELEKTROPRIVREDA

Predsjednik odbora direktora
ĐOKO KRIVOKAPIĆ

Izvršni direktor
IGOR NOVELJIĆ

Izvršni rukovodilac direkcije za
ljudske resurse
PREDRAG KRIVOKAPIĆ

Rukovodilac sektora za
korporativne komunikacije
RAJKO ŠEBEK
rajko.sebek@epcg.com

Specijalista za internu
komunikaciju
MITAR VUČKOVIĆ
mitar.vuckovic@epcg.com

Glavni i odgovorni urednik
MIODRAG VUKOVIĆ
miodrag.vukovic@epcg.com

Redakcija
TATJANA KNEŽEVIĆ PERIŠIĆ
tatjana.perisic@epcg.com

Dizajn i priprema za štampu
STUDIO 081 D.O.O.
hello@studio081.me

Adresa redakcije: Ulica Vuka
Karadžića 2 Nikšić

Tel/Fax: 040/204-223

E-mail: list.epcg@epcg.com

Web site: www.epcg.com

Izdavač: Elektroprivreda Crne
Gore AD Nikšić

Tiraž: 1200

Štampa: Grafo Group

ODRŽANA XX VANREDNA SKUPŠTINA AKCIONARA

Preko 38 miliona eura za isplatu dividende

Akcionari EPCG donijeli odluku o isplati dividende za prošlu godinu i izabrali novi Odbor direktora. Isplata sredstava biće realizovana do 30 dana od dana donošenja odluke

Tatjana Knežević Perišić

Na 20. vanrednoj Skupštini akcionara EPCG AD Nikšić, na osnovu unaprijed utvrđenog dnevnog reda Skupštine, kojom je predsjedavao izvršni direktor Igor Noveljić, akcionari su donijeli odluku o isplati dividende za 2018. godinu.

Tako je iz nerasporedjene dobiti, u iznosu od 48.602.081,00 eura, izdvojeno 38.274.192,72 eura za isplatu dividende za 2018. godinu. Ova sredstva biće raspoređena za isplatu akcionarima proporcionalno njihovom učeštu u vlasničkoj strukturi Društva i biće realizovana do 30 dana od dana donošenja Odluke. Bruto dividenda po otplaćenoj akciji iznosi 0,36 eura.

Podsjećamo, pravo na dividendu imaju akcionari upisani u spisak Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić, kod Centralnog klirinškog depozitarnog društva a.d. Podgorica, na dan 27.12.2019.

Shodno Zakonu o privrednim društvima, Skupština je, po utvrđenom dnevnom redu i u skladu sa Statutom Društva, izvršila razrješenje i izbor novih članova Odbora direktora kompanije.

DRAGICA SEKULIĆ, MINISTARKA EKONOMIJE U VLADI CRNE GORE

Veliki je uticaj EPCG na razvoj crnogorske ekonomije

Uticaj EPCG na rast i razvoj crnogorske ekonomije je od posebnog značaja, ne samo zbog činjenice da ona, već dvije godine zaredom, po osnovu poreza i dividende uplaćuje u budžet 200 miliona eura, nego i zbog svih drugih multiplikativnih efekata na crnogorsku ekonomiju, kaže u intervjuu za list "Elektroprivreda" ministarka ekonomije Dragica Sekulić. Dodaje da u toku mandata ove Vlade "nećemo tražiti kupca za EPCG, već ćemo razmišljati da li su EPCG potrebitni zapadnoevropski ili svjetski partneri za ulaganje u određene projekte", obzirom na činjenicu da crnogorska energetika ima dovoljno iskustva sa strateškim partnerstvima, u kojima je pokazala da je ozbiljna investiciona destinacija

Tatjana Knežević Perišić

EPCG je, po mnogim parametrima, "najzdravija" elektroprivreda na Balkanu. Poslije dugo godina, pokrenut je ogroman investicioni ciklus. Šta to, sa aspekta crnogorske ekonomije, znači za državu?

Više puta smo isticali da je uticaj EPCG na rast i razvoj crnogorske ekonomije od posebnog značaja. Ne samo zbog činjenice da je EPCG, već dvije godine zaredom, po osnovu poreza i dividende uplatila u budžet 200 miliona eura, nego i zbog svih drugih multiplikativnih efekata poslovanja jedne ovako uspešne kompanije na ekonomiju. Svjedoci smo dinamičnog razvoja energetike u poslednjih par godina, kao i činjenice da je EPCG prepoznala potrebu inteziviranja aktivnosti koje podrazumijevaju dalji razvoj kompanije. U skladu sa tim da vidimo na koji način bismo mogli reorganizovati EPCG.

U toku mandata ove Vlade nećemo tražiti kupca za EPCG već ćemo razmišljati da li su EPCG potrebitni zapadnoevropski ili svjetski partneri za ulaganje u određene projekte.

Crnogorska energetika danas već ima dovoljno iskustva sa strateškim partnerstvima. Od onih sjajnih, poput CGES-a u Terne, do onih koja smo raskinuli, ali na odgovoran i ozbiljan način, ne dovodeći u pitanje reputaciju Crne Gore kao ozbiljne investicione destinacije pa sve do najnovijeg partnerstva sa državnom finskom energetskom kompanijom.

Najavili ste da će Vlada uraditi analizu upravljačke i vlasničke strukture EPCG. Kada će ta analiza biti gotova i koje će opcije za EPCG biti u pitanju?

Upravo tako. U toku ove godine planiramo da doneсemo novu energetsku politiku na bazi koje

ćemo realizovati dalje pravce razvoja sektora energetike. U tom smislu posebnu težinu će imati definisanje dalje vlasničke i upravljačke strukture EPCG. Dakle, radimo na analizi i očekujem da uskoro bude gotova. Naravno, svjesni ste kompleksnosti ovog posla i činjenice da jedna takva, strateški važna, odluka ne može biti donijeta dok se ne sagledaju svi elementi, iz više uglova, a to zatjeva određeno vrijeme.

Ali ono što nije sporno i što smo više puta isticali je naše opredjeljenje da EPCG treba da bude i veća i modernija i profitabilnija kompanija, a do tog cilja možemo doći razvojem vizije, koja znači poštovanje modernih trendova razvoja sektora energetike, bilo sa strateškim partnerom, bilo sami.

Koliko je značajno pitanje TE Pljevlja, sa aspekta evropskih propisa o proizvodnji uglja? Znamo da bi, u postojećim uslovima, njen rad bio ograničen na 20 hiljada sati, do 2023. godine, međutim kako je EPCG ušla u proces ekološke rekonstrukcije, koliko godina rada će nakon, nadamo se uspješne realizacije, dobiti TE Pljevlja, kao najstabilniji izvor energije u državi?

Odgovoran pristup i poštovanje međunarodno preuzetih obaveza inicirali su procese koji danas znače unaprijeđenje koncepta razvoja naše energetike. Odnosno nastavak sprovođenja aktivnosti koje znače prečenje savremenih evropskih trendova u svijetu energetike. To danas znači i posebnu pažnju prema zaštiti životne sredine. U tom kontekstu su i donijete sve odluke koje se tiču TE Pljevlja. Zbog toga očekujem skoro potpisivanje ugovora za rekonstrukciju TE kao važnog projekta iz nekoliko razloga. Svakako da je jedan od njih obezbjeđivanje rada termoenergetskog kompleksa u Pljevljima za više od 20 godina ali isto tako i veoma važan projekat toplifikacije Pljevalja koji će u velikoj mjeri doprinijeti povećanju kvaliteta životne sredine u Pljevljima.

Koliko je sada, nakon vise od godinu upravljanja od strane EPCG, opravdana odluka nacionalne energetske kompanije da kupi Rudnik uglja u Pljevljima?

Smatram da je potpuno opravданa. Sjetićemo se velikog broja onih koji su uporno tvrdili da je kupovina Rudnika pogrešan potez i da odluka nije bazirana na ekonomskim interesima EPCG. Zaboravljajući pri tom činjenicu da je riječ o važnom elementu termoenergetskog kompleksa koji zajedno sa TE

predstavlja prirodu tehničko tehnološku cjelinu. Jedna godišnja fakturna EPCG za ugalj iznosi oko 35 miliona eura, a dobit RUP-a je malo manje od 7 miliona eura. Dakle riječ je o izuzetno dobroj odluci i očigledno isplativoj. Dobrom organizacijom i upravljačkom i menadžerskom strukturom, Rudnik uglja danas isplaćuje dividendu, ima rast prihoda i profita, sve obaveze uredno izmiruje i predstavlja kompaniju koja je jedan od osnovih stubova ekonomskog razvoja ne samo Pljevlja, već i cijele Crne Gore.

Svjedoci smo da je zelena energija dominantna u svim razvijenim zemljama svijeta, i tu više "spora nema". Za VE, SE ipak treba dosta novca. Mogu li one, uz postojeće HE, "zamijeniti" u dogledno vrijeme termoelektrane i proizvesti potrebne kolicine energije?

Mogu. Upravo je to vizija o kojoj sam govorila. Ona podrazumijeva razvoj energetike uz poštovanje principa ekonomičnosti, energetske održivosti, ekološke prihvatljivosti kao i socijalne odgovornosti. Dakle, podrazumijeva adekvatnu energetsku tranziciju, koja opet ima za cilj stabilan i pouzdan rad energetskog sistema, ali na bazi aktulenih politika zemalja koje odgovorno promišljaju dugoročan razvoj države.

Da smo na dobrom putu potvrđuje i sve veće interesovanje investitora za izgradnju novih elektrana u Crnoj Gori, koje bi koristile obnovljive izvore energije. Podsetiće da to nije slučajno. U prethodnom periodu napravljen je ogroman posao u dijelu kreiranja stabilnog i predvidivog regulatorno pravnog okvira ali realizovani istorijski važni projekti poput podmorskog kabla.

Naše opredjeljenje je da EPCG treba da bude i veća i modernija i profitabilnija kompanija, a do tog cilja možemo doći razvojem vizije, koja znači poštovanje modernih trendova razvoja sektora energetike, bilo sa strateškim partnerom, bilo sami.

Mnogi su bili skeptični prilikom gradnje podmorskog kabla i pitali se šta će Crna Gora imati od njega. Međutim, prve aukcije kapaciteta su vec donijele 3 miliona eura prihoda CGES-u. Kakve, dakle, benefite Crna Gora ima od ove investicije?

Kod nas je napisano pravilo da pokretanje bilo kojeg razvojnog projekta podrazumijeva i veliki broj, rekla bih najčešće istih, skeptika koji jednostavno nemaju sposobnosti da uvide značaj tih projekata. Jedan od takvih je i projekat energetske interkonekcije naše zemlje sa Italijom ili prvo je spajanje te vrste, spajanje regiona sa EU, koji našu zemlju pozicionira kao energetsko čvorište na Balkanu.

Realizacija ovog projekta je možda i najbolji primjer kako odgovorno dugoročno planiranje razvoja sektora treba da se radi.

Takođe odličan je primjer uspješnog strateškog partnerstva – u ovom slučaju sa najvećim operatorom prenosnog sistema u Evropi, italijanskom Ternom i dokaz da Crna Gora i njene energetske kompanije mogu ravnopravno da učestvuju u projektima koji se cijene kao projekti od interesa za Evropsku uniju. Da se vratimo na konkretne benefite. I to na najosnovniji – prihode CGESA od aukcija kapaciteta. Trenutno je na više od 3 miliona eura, a veoma je značajan efekat na ostale interkonekcije. Konkretno, mislim na činjenicu da je puštanje u rad podmorskog kabla, značajno povećalo prihode CGESA i na ostalim granicama. Dakle, u dijelu prihoda od aukcija kapaciteta CGESA ogroman je uticaj podmorskog kabla, što još jednom potvrđuje ispravnost odluke da se kreće u njegovu realizaciju. Naravno, ne treba zaboraviti ni ostale benefite koji znače sigurnije

i pouzdanije napajanje potrošača u Crnoj Gori, posebno na primoriju, kao i druge multiplikativne efekte ove investicije.

Umjesto zaključka, da li mislite da crnogorska ekonomija, koja bilježi rast svake godine, ima snage da se, iako mala, izbori sa krizama koje potresaju svijet? Koje, po vama, pravce razvoja treba pratiti?

Ima. Ima onoliko koliko pametno bude slijedila sopstvene ekonomske interese. Svjedoci smo, da je ogroman posao urađen u prethodnom periodu, posebno od 2006. godine, na jačanju ekonomske nezavisnosti Crne Gore. Prošli smo kroz jedan težak period tranzicije najvikavajući se na novu ekonomsku realnost, a koja je značila prije svega promjenu paradigme razvoja. Na bazi toga, od sticanja nezavisnosti, bilježili smo velike stope rasta ekonomije,

uspješno se nosili sa velikom ekonomskom krizom koja je uzdrmala i najjače ekonomije svijeta i stvorili pretpostavke za novi, dimančniji rast i razvoj ekonomije.

Ono što je posljednjih godina bilo generator rasta i razvoja ekonomije, u tom smislu po stopama rasta koje se među najvećim u Evropi, su novi razvojni projekti – prije svega infrastrukturni. I to je ono što je najbolja osnova daljeg privlačenja investicija u bilo kom sektoru. Mišljenja sam da, naravno, treba nastaviti sa realizacijom značajnih infrastrukturnih projekata poštujući mjere fiskalne politike. To znači da moramo nastaviti sa kreiranjem povoljnog investicionog ambijenta i privlačenjem investicija kako u energetici, turizmu, poljoprivredi tako i u drugim oblastima. U prilog tome su i naporci Vlade koji su rezultirali predlaganjem niza zakonskih i donošenja niza podzakonskih akata, kao što je npr. Zakon o privatno javnom partnerstvu koji znači novu veliku šansu razvoja.

Potpuno je bila opravdana odluka EPCG da kupi Rudnik uglja; danas jedna godišnja faktura EPCG za ugalj iznosi oko 35 miliona eura, a dobit RUP-a je malo manje od 7 miliona eura, a dobrom organizacijom i upravljačkom i menadžerskom strukturu, Rudnik uglja danas isplaćuje dividendu, ima rast prihoda i profita, sve obaveze uredno izmiruje i predstavlja kompaniju koja je jedan od osnovih stubova ekonomskog razvoja ne samo Pljevalja, već i cijele Crne Gore

IVAN MRVALJEVIĆ, IZVRŠNI RUKOVODILAC DIREKCIJE ZA RAZVOJ I INŽENJERING

Pred EPCG je period velikih investicija

U 2020. godini, od inicijano planiranih 170 Mio. €, petogodišnjim investicionim planom, u fazi izvođenja će biti projekti vrijedni oko 120 Mio. €. Investicije su planirane i započete u svim segmentima elektroenergetskog sistema, od SE Briska gora, preko HE Komarnica, do ekološke sanacije TE Pljevlja.

Ogroman posao predstoji i u nastavku rekonstrukcije dvije velike hidroelektrane „Piva“ i „Perućica“, koje će dovesti do višedecenijskog produženja rada. Takođe, 10 miliona investicija u male HE, dodatno će osnažiti hidropotencijal sistema, ocjenjuje prvi čovjek Direkcije za razvoj i inžinjering, dodajući da će ovaj investicioni ciklus omogućiti diversifikaciju proizvodne električne energije, uz kontinuirano povećanje učešća OIE.

Tatjana Knežević Perišić

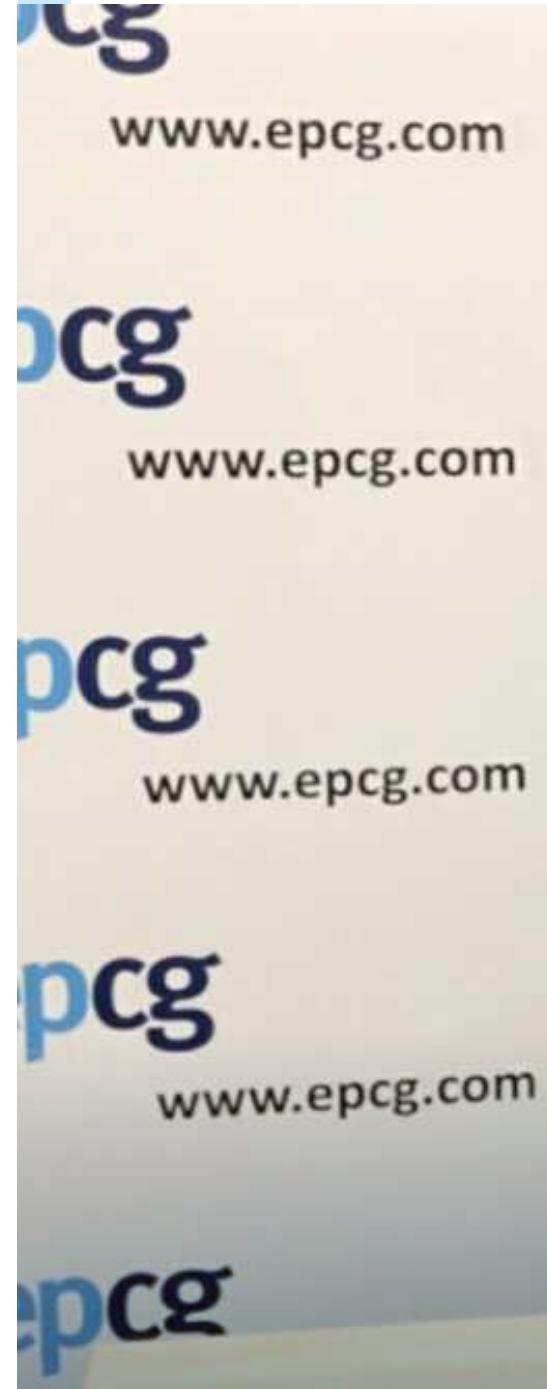
Energetika je, bez sumnje, važan pokretač ukupnog ekonomskog pa i cjelovitog društvenog razvoja svake države, kaže Ivan Mrvaljević, u razgovoru za naš list, dodajući da energetika, kao element privredne infrastrukture, predstavlja razvojnu bazu kompletног ekonomskog napretka i autonoman privredni sektor sa značajnom ulogom u makroekonomskoj slici države. Takođe, smatra on, definisanje prioriteta i smjernica razvoja energetskog sektora u značajnoj mjeri utiče na kvalitet života i standard građana.

Prioritet razvoja elektroenergetskih sektora u zemljama regionala Jugoistočne Evrope i Zapadnog Balkana, u periodu do 2030. godine, treba da bude razvoj obnovljivih izvora energije (OIE), a u skladu sa energetskim i klimatskim politikama EU. EPCG je počela taj ciklus.

Jeste. Elektroprivreda Crne Gore je 2018. godina otpočela novi investicioni ciklus koji i predviđa diversifikaciju proizvodne električne energije, uz kontinuirano povećanje učešća OIE koje započinje već od 2022., pri čemu se ne grade novi termoenergetski objekti (TE) nego se vrši ekološka rekonstrukcija postojeće termoelektrane.

Predmetna diversifikacija proizvodne el. energije prvenstveno je bazirana na upotrebi alternativnih OIE tehnologija tj. planirana je izgradnja novih solarnih fotonaponskih

elektrana i vjetroelektrana u saradnji sa renomiranim partnerima. U tom kontekstu EPCG u periodu 2020-2024. kroz dvije faze u saradnji sa finskom nacionalnom energetskom kompanijom FORTUM i najvećim EPC ugovaračem u oblasti solarnih elektrana kompanijom Sterling & Willson planira izgradnju SE „Briska Gora“ ukupne snage od 250 MW i očekivane godišnje proizvodnje od 450 GWh, pri čemu bi prva faza snage 50 MW proizvodila 90 GWh el. energije. Ukupna vrijednost projekta premašuje 200 Mio €. Procedura potrebnih izmjena i dopuna postojećeg PUP-a Ulcinja, u dijelu koji se odnosi na definisanje priključka elektrane na prenosnu mrežu, je u završnoj fazi i usvajanje ovog dokumenta je predviđeno za april 2020. tako da u konačnom na ljetu ove godine možemo očekivati i početak realizacije ugovora.

Nastavljamo i sa aktivnostima na realizaciji projekta izgradnje VE „Gvozd“, vjetroparka snage od oko 50 MW i očekivane godišnje proizvodnje od 150 GWh, koji Elektroprivreda Crne Gore, u skladu sa potpisanim Ugovorom o zajedničkom razvoju projekta, realizuje u saradnji sa austrijskom kompanijom IVICOM. Za ovu godinu planirano je rješavanje imovinsko-pravnih odnosa, izvođenje potrebnih geoloških-istražnih radova kao i sproveđenje pregovora o finansiranju sa međunarodnim finansijskim institucijama, po čijim

IVAN MRVALJEVIĆ

pravilima će se i realizovati svi tenderi za nabavku opreme za vjetropark. Po završetku izrade samog projekta, dobijanje građevinske dozvole i početak radova na izgradnji VE Gvozd, procijenjene vrijednosti od oko 60 Mio. €, očekujemo sledeće godine, sa projektovanim puštanjem u rad u IV kvartalu 2022. godine.

Sprovođenje složenog procesa energetske tranzicije u zemljama regiona zahtijeva sagledavanje višestrukih izazova i prevazilaženje mnogobrojnih barijera, kao što su vrlo

često i komplikovane administrativne procedure ishodovanja dozvola, tehnička ograničenja mreža sa aspekta priključenja OIE, unapređenje tržišta električne energije i svakako možda i najvažnije, pozitivan pristup međunarodnih finansijskih institucija novim projektima tj. obezbjeđenje povoljnih uslova finansiranja u vremenu kada neće biti predviđena podrška u vidu podsticaja, bilo feed in tarifa ili aukcija odnosno prioritetnog pristupa mreži ili dispečinga OIE, već će npr. moguća biti opcija sklapanja korporativnih ugovora o otkupu

električne energije.

Iako je Crna Gora već ostvarila značajan napredak u ovom pogledu u cilju efikasne integracije većih proizvodnih kapaciteta OIE u EES i u narednom periodu od suštinske važnosti upravo će biti: investicije u prenosnu mrežu, dalji razvoj i povezivanje tržišta, regionalni pristup balansiranju i regulaciji frekvencije uz stvaranje tržišta sistemskih i pomoćnih usluga, kao i pristup povoljnim izvorima finansiranja.

Jedan od ključnih elemenata razvojnog plana EPCG je ipak hidroenergetika, tačnije izgradnja novih i rekonstrukcija i modernizacija postojećih objekata. EPCG je u tom dijelu pokrenula i pokreće velike projekte!

Na otvaranju Svjetskog hidrokongresa, održanom u Parizu u maju 2019. godine, direktor Međunarodne agencije za energiju dr Fatih Birol je istakao da će upravo hidroenergetika igrati ključnu ulogu u dostizanju ciljeva Pariškog sporazuma i borbi protiv klimatskih promjena.

U saradnji sa Elektroprivredom Srbije, Elektroprivreda Crne Gore radi na izradi idejnog projekta izgradnje HE „Komarnica“ instalise snage od 155 MW i očekivane proizvodnje do 220 GWh. Vrijednost projekta je procijenjena na iznos od 260-290 Mio. €. Posao je povjeren konzorcijumu Energoprojekt Hidroinženjeri i Institut Jaroslav Černi iz Beograda i definisano je tehničko rješenje, koje je u potpunosti ekološki prihvatljivo i koje ni na koji način neće ugroziti kanjon Nevidio.

Nakon sprovedenih javnih rasprava u opština Plužine i Šavnik, u martu ove godine očekujemo i usvajanje Detaljnog prostornog plana za višenamjensku akumulaciju Komarnica, kojem će prethoditi i

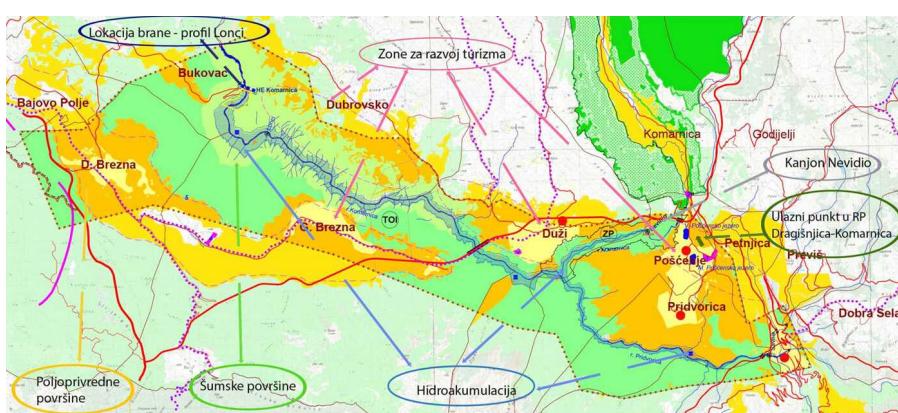
pozitivna ocjena Strateške procjene uticaja na životnu sredinu. Upravo će usvajanje plana, nazovimo ga zeleno svjetlo, biti ključni korak za dalji razvoj projekta, nakon kojeg ćemo i definisati optimalni modela realizacije projekta i njegovog finansiranja i koje će nakon višedecenijskih istraživanja omogući-

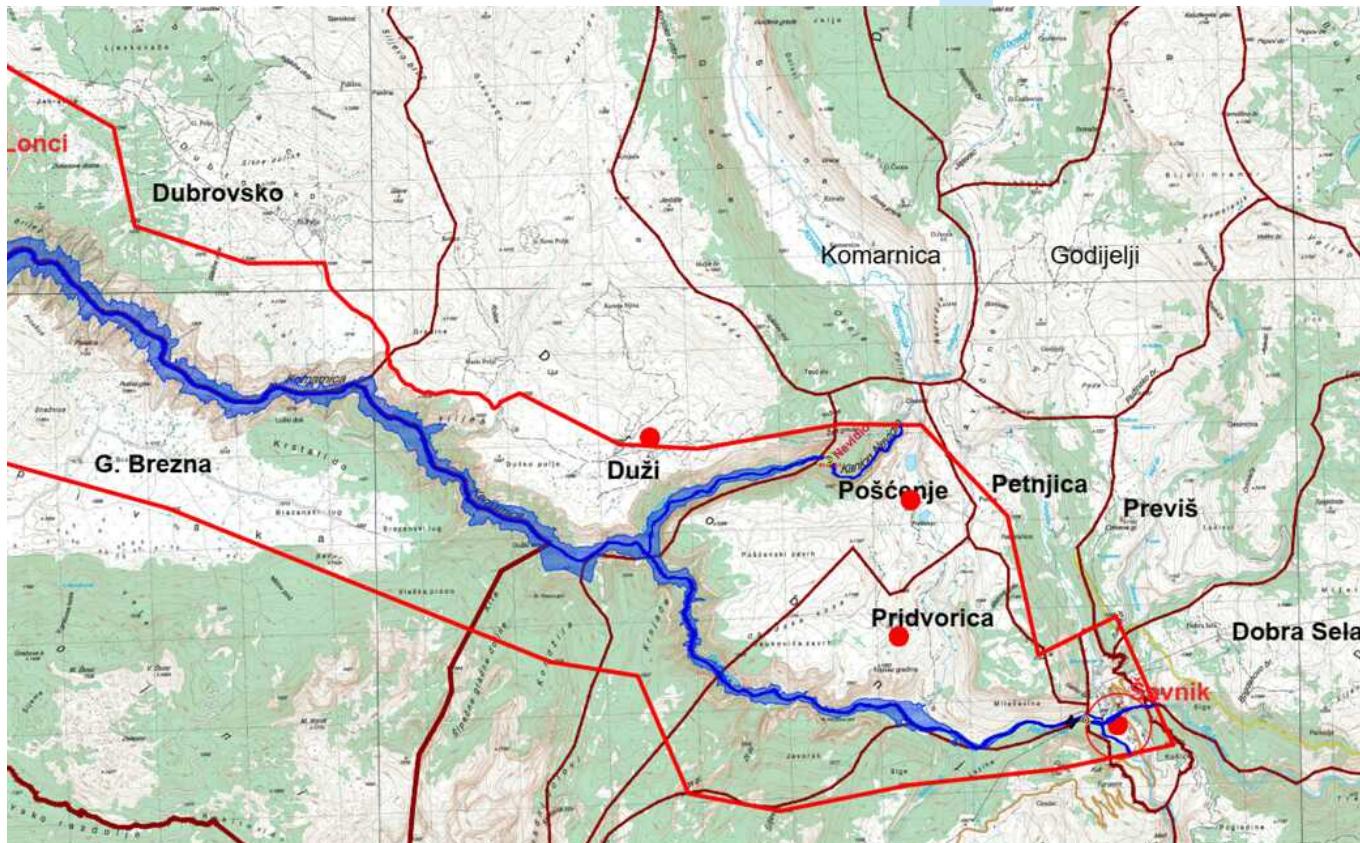
ti da se pristupi izgradnji HE Komarnica. Jednako važni i definitivno preduslov uspješne energetske tranzicije su projekti rekonstrukcije i modernizacije postojećih objekata. U saradnji sa Njemačkom razvojnom bankom već je u fazi implementacije Projekat rekonstrukcije i modernizacije HE "Piva", vrijedan 15 miliona eura, koji izvodi konzorcijum Litostroj Slovenija-ABB Italija, otpočet 2018. godine. Nakon uspješno završene rekonstrukcije i modernizacije sistema sopstvene potrošnje elektrane u 2020. godini će u potpunosti biti završene sve aktivnosti vezane za rekonstrukciju i modernizaciju agregata A2 i A3.

EPCG je upravo u septembru 2019. godine otpočela i sa realizacijom projekta rekonstrukcije i modernizacije HE „Perućica“ i potpisala novi kreditni aranžman sa KfW bankom vrijedan 33 miliona eura. Nakon intenzivnog rada na pripremi potrebne projektne dokumentacije u 2020. nas očekuje potpisivanje četiri ugovora vezanih za realizaciju projekta.

U februaru krećemo sa tenderskim postupkom za građevinski dio projekta tj. rekonstrukciju i nadvišenje kanala Opačica i sanaciju kanala Moštanica procijenjene vrijednosti 7 Mio. €, uz očekivanje da ćemo na ljetu i početi sa samim izvođenjem radova. Takođe je početkom marta planirano i potpisivanje Ugovora sa stručnom-tehničkim konsultantom koji će pokrивati cijelokupni petogodišnji period realizacije projekta vrijednosti od oko 900.000 €. Period april/maj je rezervisan za objavu, kako to volimo da kažemo, samog srca ovog projekta tj. elektroprivrednog-dijela projekta procijenjene vrijednosti 22 miliona eura, koji obuhvata rekonstrukciju i modernizaciju hidroelektrane i elektro oprema agregata A5, A6 i A7, hidromehaničke opreme zatvaračnica, opreme za hidrološko - hidraulička mjerjenja, ugradnju integralnog informacionog sistema na nivou elektrane. Realizacijom projekta će se stvoriti svi uslovi za potpuno ostvarenje svih benefita od projekta prevođenja dijela voda rijeke Zete u akumulacije Krupac i Slano i projekta instalacije osmog agregata tj. povećanja instalise snage elektrane za 58,5 MW i proizvodnje električne energije za oko 50 GWh druga dva razvojna projekta čija je priprema u toku.

Naime u 2020. godine očekuju nas i pregovori sa Njemačkom razvojnom bankom o novom aranžmanu za ugradnju osmog agregata u HE „Perućica“ snage 58,5 MW i ukupne vrijednosti 23 miliona eura, čime ćemo, bez bilo kakvih dodatnih zahvata na životnoj sredini, doći do povećanja instalise snage i ukupne proizvodnje elektrane. Sami Ugovor za izradu projektne i tenderske dokumentacije za ugradnju agregata A8, će biti potpisana u 2020. godini i počće njegova realizacija.

Dodatno, EPCG će uložiti preko 10 Mio. € u projekte rekonstrukcije i modernizacije naših malih hidroelektrana djelimično i u saradnji sa našim partnerom u kompaniji Zeta Energy, kompanijom NTE iz Norveške. Nakon uspješnog završetka rekonstrukcije i modernizacije mHE „Slap Zete”, u aprilu ove godine biće puštena u rad i u potpunosti rekonstruisana mHE „Glava Zete” čime će se i završiti realizacija ovog projekta vrijednosti 8 Mio. €, koja će povećati proizvodnju mHE sa 18 GWh na 29 GWh godišnje. U 2020. godini od inicijano planiranih 170 Mio. € petogodišnjim investicionim planom u fazi izvođenja će biti projekti vrijednosti od 120 Mio. €. Namjera EPCG je da i u okviru investicionog plana 2020-2024 zadrži potpuno isti kurs daljeg razvoja i investicija, što nas u konačnom, a uvažavajući potrebno vrijeme izgradnje HE Komarnica, dovodi do vrijednosti investicija od preko 700 Mio. €. koje će se realizovati u perspektivi razvoja do 2027. godine.

Šta će se dešavati sa budućim korištenjem uglja, samim tim i sa TE Pljevlja, koja jeste energetski oslonac sistema Crne Gore?

Revidirajući svoje energetsko i klimatsko zakonodavstvo, paketom „Čista energija za sve Evropljane“, Evropska komisija je usvojila niz „mjera za omogućavanje“, usmjerenih na podršku regionima i sektorima koji se smatraju najranjivijim u tranziciji. Regioni uglja, tj. regioni u kojima se aktivno eksploratiše ugalj, su identifikovani kao prioritetno područje intervencije za EU, zbog njihovog velikog oslanjanja na djelatnosti vezane za ugalj, u svrhu ostvarivanja prihoda i obezbeđenja radnih mesta u lokalnim zajednicama.

U decembru 2017. Evropska komisija je pokrenula svoju Platformu za regije uglja u tranziciji, otvorenu platformu za više zainteresovanih strana, koja okuplja sve relevantne aktere iz ugljenih regiona EU, dok je

Energetska zajednica 2019. pokrenula inicijativu da se platforma proširi na zemlje članice uključujući i Crnu Goru, uz predviđeno aktivno učešće i energetskih kompanija.

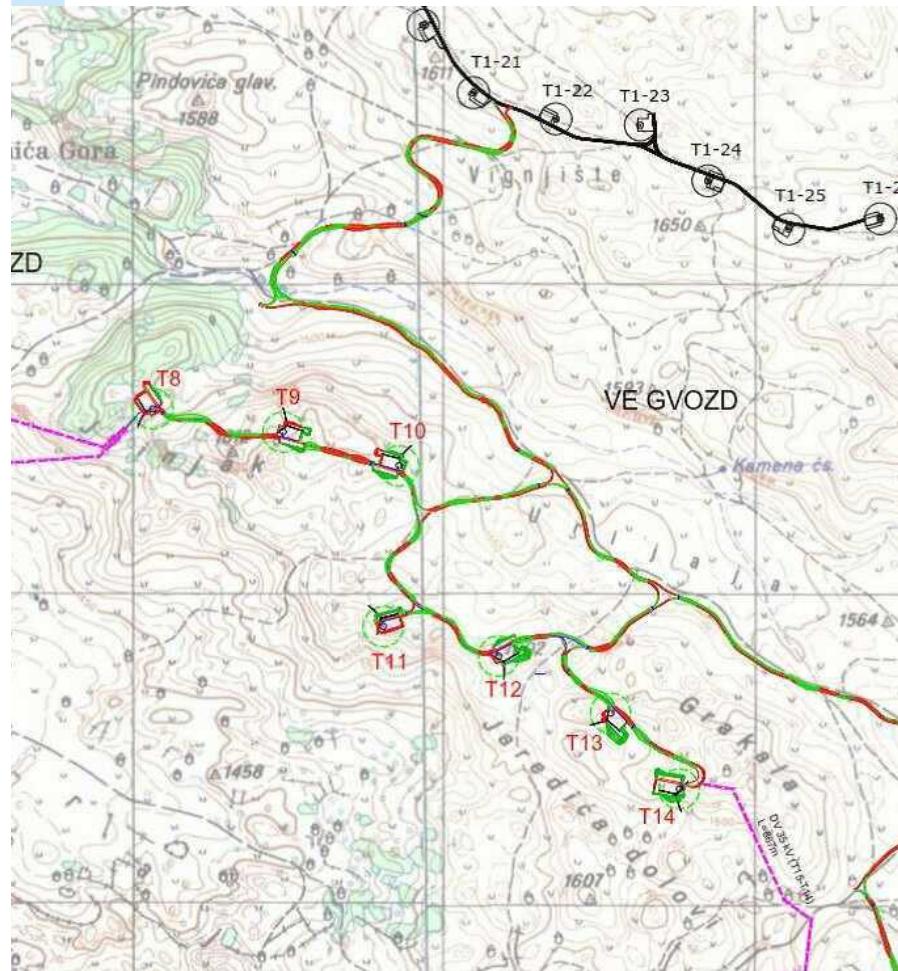
Kao potpisnica Atinskog sporazuma i članica Energetske zajednice u proteklom periodu Crna Gora je usvojila čitav set zakona i podzakonskih akata koja regulišu pitanja zaštite životne sredine, od kojih su najvažniji sa energetskog aspekta, Zakon o zaštiti klime i Zakon o industrijskim emisijama.

Regionalno gledano, bez ikakve dileme, najviše izazova će biti upravo u termoenergetici tj. poštovanju standarda životne sredine koje propisuje evropska legislativa. Poseban izazov će, svakako, predstavljati i izgradnja novih termoblokova tj. mogućnost odnosno nemogućnost obezbeđenja finansiranja, kao i završetak onih čija je izgradnja nedavno otpočela.

Sa ekonomskog aspekta će najvažniji uticaj imati uvođenje ETS sistema tj. šeme trgovinama emisijama CO2 i uvođenja obaveznog plaćanja naknada za CO2. U ovom pogledu izazovi će u regionu biti puno veći u odnosu na samu Crnu Goru, upravo zbog procenta učešća termoelektrana u ukupnoj proizvodnji električne energije, prije svega u Srbiji i BiH, a zatim i u ostalim članicama Energetske zajednice. Globalno posmatrano, svjedoci smo energetske politike EU u pogledu korišćenja uglja, smjernica i ciljeva postavljenih Pariškim sporazumom. Nedavno je i Njemačka, u kojoj je zastupljenost proizvodnje el. energije iz uglja na visokom nivou, najavila da će nastaviti sa korišćenjem uglja do 2038. godine, dok iz Slovenije stižu najave da će se sa eksplotacijom uglja u Velenju prestati u periodu 2040-2044.

Granične vrijednosti emisija iz termoelektrana su pooštene. U julu 2017. godine Evropska komisija je donijela odluku kojom su propisani novi zahtjevniji parametri zaštite životne sredine, propisani Direktivom o industrijskim emisijama 2010/75/EC kako za postojeće, tako i za potencijalne nove termoenergetске objekte.

EPCG je počela realizaciju projekta ekološke rekonstrukcije postojećeg bloka TE "Pljevlja" uz predviđeno poštovanje najstrožijih novousvojenih graničnih vrijednosti emisija. Upravo će realizacija tog projekta, u periodu 2020-2022. omogućiti nesmetan rad kako same TE "Pljevlja", tako i produženje rada cijelokupnog kompleksa TEP-RUP, koji ukupno zapošljava 1200 radnika, za bar još 20 godina, i čiji je rad od presudnog značaja za ekonomski i društveni razvoj ne samo EPCG, nego i sjevernog regiona i države u cjelini.

PLANIRANE INVESTICIJE ZA 2020.

U periodu 2020-2024. kroz dvije faze, u saradnji sa finskom nacionalnom energetskom kompanijom FORTUM i najvećim EPC ugovaračem Sterling & Willson, planirana izgradnja SE Briska Gora, ukupne snage od 250 MW i očekivane godišnje proizvodnje od 450 GWh, ukupne vrijednosti 200 Mio €.

U saradnji sa austrijskom kompanijom IVICOM, počinju aktivnosti na realizaciji projekta izgradnje VE Gvozd, vjetroparka snage od oko 50 MW i očekivane godišnje proizvodnje od 150 GWh; sa EPS-om kreće izrada idejnog projekta i usvajaanje DPP za HE Komarnica, instalisane snage od 155 MW i očekivane proizvodnje do 220 GWh, vrijednosti od 260-290 Mio. €. U saradnji sa Njemačkom razvojnom bankom već je u fazi implementacije projekat rekonstrukcije i modernizacije HE "Piva", vrijedan 15 miliona eura; u 2020. godini će u potpunosti biti završene sve aktivnosti vezane za rekonstrukciju i modernizaciju agregata A2 i A3. Potpisće se četiri nova ugovora za realizaciju projekta rekonstrukcije i modernizacije HE Perućica, a pregovaraće se sa Njemačkom razvojnom bankom o novom aranžmanu za ugradnju osmog agregata, snage 58,5 MW i ukupne vrijednosti 23 miliona eura. U aprilu biće puštena u rad i u potpunosti rekonstruisana mHE Glava Zete, koja će povećati proizvodnju sa 18 GWh na 29 GWh godišnje. Realizacijom projekta ekološke rekonstrukcije postojećeg bloka TE "Pljevlja", u periodu 2020-2022. omogućiće se nesmetan rad TE, te produženje rada cijelokupnog kompleksa TEP-RUP, koji ukupno zapošljava 1200 radnika.

Dome moj

Birajte sigurnost.
Jednostavno.

- Brzo i jednostavno zaključivanje osiguranja
- Efikasno rješavanje šteta
- Najšira pokrića uz povoljne uslove na jednoj polisi

Sve će biti u redu

lovćen

lo.co.me

PROIZVODNI BILANS EPCG ZA PROŠLU GODINU

Plan proizvodnje ostvaren 100,7 posto

Apsolutno je zadovoljstvo postignutim proizvodnim rezultatima i realizacijom planiranih remontnih i investicionih planova, kaže direktor FC Proizvodnja i v.d. direktora TE „Pljevlja“ Luka Jovanović. Najbolji proizvodni rezultat ima TE „Pljevlja“, koja je proizvela 5,5 odsto više energije od plana, HE „Perućica“ takođe je premašila plan za 3,47 odsto, dok je HE „Piva“ ostvarila 88 odsto plana. Imajući u vidu kretanje cijena električne energije na tržištima, hidroloških prilika i raspoloživosti proizvodnih pogona, možemo reći da je prethodna godina bila veoma izazovna, smatra Darko Krivokapić, izvršni rukovodilac Direkcije za upravljanje energijom. Iako je tokom prethodne godine na slivnom području rijeke Zete pao 1905 lit/m² kiše, sušni januar utiče da se već prave mogući scenariji, zavisno od kretanja tržišta električne energije kao i situacije sa hidrološkim prilikama, upozorava Krivokapić.

Tatjana Knežević Perišić

U FC Prozvodnja su apsolutno zadovoljni prethodnom godinom, kako »sa nivoa postignutih proizvodnih rezultata kao i sa nivoa realizacije planiranih remontnih i investicionih planova«, kaže za naš list direktor FC Proizvodnja i vd direktora TE Pljevlja Luka Jovanović. Dodaje da su remontni radovi u sve tri Elektrane realizovani na nivou planiranih godišnjih aktivnosti i u velikom obimu u planiranim vremenskim intervalima, a što je bilo mogiće, zahvaljujući pravovremenoj i stručnoj pomoći ostalih segmenata EPCG, kako Menadžmenta tako i djelova društva prvenstveno Direkcije za nabavku.

Sa nivoa proizvodnog plana za 2019. godinu možemo se pohvaliti da je on ispunjen na nivou FC Proizvodnje, a samim time i na nivou EPCG 100,7% i to: HE Perućica 103,5%, HE Piva 88,7% i TE Pljevlja 105,6%, kaže Jovanović.

HE Perućica isporučila 951,9 MWh energije!

Za HE "Perućica" 2019. godina je bila veoma uspješna, kako sa aspekta

ostvarenja plana proizvodnje tako i sa aspekta ostvarenja remontnih radova i kapitalnih investicija. Naša najstarija velika hidroelektrana crnogorskom elektroenergetskom sistemu, tokom 2019.godine, isporučila je 951.968 MWh energije odnosno 3,47% više od plana, kaže on. Precizira da je, u skladu sa Elektroenergetskim bilansom Crne Gore, te usaglašenim planom sa NDC i Direkcijom za trgovinu energijom EPCG, remont većine objekata i postrojenja HE »Perućica« obavljen u periodu 28.07. – 30.08.2019.godine, za vrijeme totalne obustave.

Po Planu remonta i raspoložive snage HE „Perućica“ za 2019. godinu dio poslova urađen je tokom mjeseca maja: remont transformatora 125 MVA (06.-17.05.2019.) kao i pripadajućih polja 220, 110 i 10,5kV. U junu je obavljeno termovizijsko ispitivanje postrojenja elektrane, zamjena 0,4 i 10 kV kabla duž cjevovoda, uzimanje uzoraka ulja iz mjernih transformatora u DV poljima, ispitivanje na terenu parcijalnih pražnjenja strujnih i naponskih mjernih transformatora 110 i 220 kV akustičnom metodom,

remont mašinske i elektro opreme na zatvaračnicama dovodnog sistema Vrtac, Slano i Krupac, mjerjenje parametara i čišćenje AKU baterija 220 VDC.

U mjesecu julu urađen je remont RP 110kV - sekcije „A“ i „B“ (opreme DV polja i sabirničkih i izlaznih rastavljača sekcije RP 110 kV); održani radovi na demontaži servomotora igle 3A i pripadajuće opreme po planu Remonta zbog zamjene čaure, radovi na AKZ portalnih nosača u razvodnom postrojenju. Nakon totalne obustave, u septembru je urađen remont DV polja 110KV Danilovgrad ; montaža,

LUKA JOVANOVIĆ

ispitivanje i puštanje u rad novih električnih zaštita DV polja Trebinje 220kV, remont trafostanice 220/110kV, remont DV 220kV Podgorica – Perućica ; remont DV 220kV Trebinje i sabirničkih rastavljača RP 220 kV (23.09. – 27.09.), sanacija klipa servomotora kuglastog zatvarača 6B.

Jovanović kaže da je jedan dio planiranih poslova još u toku kao što su bravarski radovi na mašinskoj hali (zamjena i sanacija postojeće dotrajale bravarije). Podešavanje sistema turbinske regulacije« je odloženo za naredni period zbog hidrološke situacije, a što se tiče

planiranih poslova isporuke i ugradnje blok-transformatora T1-T5, tu je izabran najpovoljniji ponuđač opreme, firma Končar DST i Electro team.

Treba istaći da su se svi poslovi obavljali u skladu sa odredbom Zakona o zaštiti i zdravlju na radu, odredbom Pravilnika o mjerama zaštite na radnom mjestu i Uputstvom za bezbjedan rad u elektroenergetskim objektima.

Jovanović navodi da je, od kapitalnih investicija predviđenih PZN 2019, urađena sanacija leptirastog zatvarača i cjevovoda na zatvaračnici Povija, zatim revitalizacija generatora

G5 i G7, „obiman i izuzetno zahtjevan posao koji je, uz podršku HE Perućica, izvela firma „ATB Sever“ Subotica u perodu jul - novembar. Kapitalna investicija obuhvatila je, pored ostalog, premotavanje sa preizolacijom polova rotora i zaklinjavanje namotaja statora kao i niz drugih zahvata, precizira on. Takođe i izrada i montaža čeličnog cjevovoda Grabovik, rekonstrukcija krana 20t u Skladištu ,isporuka i montaža električnih zaštita DV TB 220 kV, revitalizacija malih hidroelektrana:

Što se tiče mHE-a u vlasništvu EPCG-a, radi se na izradi idejnog projekta. Do sada je urađen "Konačni izvještaj o postojećem stanju" svih 5 mHE koji sadrži i predloge o neophodnim ispitivanjima, sa programima mjera potrebnih za rekonstrukciju mHE. Jovanović dodaje da je u narednom periodu planirano uraditi slijedeće:

- Zajednički Tim EPCG-a i CEDIS-a već radi na razdvajanju opreme i imovine u samim elektranama; radi se na izradi Elaborata eksproprijacije ili parcelizacije zavisno da li se radi o privatnom ili državnom vlasništvu. Tražili smo i dobili od CEDIS-a ovjerene "Uslove za izradu tehničke dokumentacije za priključenje na distributivni sistem" rekonstruisanih mHE-a; izabran je revizor idejnog projekta "Izrada projektne dokumentacije za rekonstrukciju mHE" kako bi se uporedo radio i projekat i njegova revizija. Što se tiče izgradnje transformatorskih kada bloka transformatora T1-T7, uljne jame i uljne kanalizacije, prema Jovanovićevim riječima, do sada je urađen Glavni projekat uljnih kada i sabirne jame, dobijen Izvještaj o njegovoj reviziji i na kraju objavljen tender za izvođača radova i eksterni nadzor.

U HE "Piva" počela druga faza modernizacije

Protekla godina u HE "Piva" je bila godina velikih remontnih zahvata, kako sa stanovišta kapitalnog remonta agregata A2, tako i zbog početka druge faze modernizacije postrojenja, koja obuhvata zamjenu postrojenja sistema sopstvene potrošnje elektrane i zamjenu hidromašinske opreme i sistema upravljanja.

U uslovima navedenog velikog obima radova i slabije hidrološke situacije tokom prvog dijela godine, za HE Piva se možemo pohvaliti dobrim proizvodnim rezultatima koji su realizovani na nivou od oko 88,7% od planirane godišnje proizvodnje, ističe Luka Jovanović. Ako je suditi na osnovu radova koji su izvršeni u prethodnoj godini i radova koji su planirani u nastupajućoj godini, može se konstatovati da će HE "Piva" pored svog primarnog cilja (proizvodnja električne energije) biti i jedno veliko gradilište, precizira.

Tu se, u prvom redu, misli na kapitalni remont agregata A2, na veliki obim posla, od kojeg je završeno 90 %.

Svi elementi, koji su predmet ugovora su reparirani ili novoizrađeni i svi potencijalni nedostaci koji su primjećeni tokom realizacije su otklonjeni. Očekujemo završetak montažnih radova i stavljanje u pogon agregata. Napomenuo bih da se radovi u sklopu ugovora o kapitalnom remontu A2 preklapaju sa radovima na rekonstrukciji i modernizaciji elektrane, tako da su i u dijelu funkcionalne probe agregata, sinhronizovani.

Jovanović dodaje da su, takođe, izvršene i planirane remontne aktivnosti na agregatima A1 i A3 (redovni godišnji remonti).

Kako se sada, a posebno u godinama koje predstoje, najveći akcenat stavlja na modernizaciju elektro, mašinske i građevinske opreme, tako se i u HE Piva počelo sa poslovima rekonstrukcije i modernizacije Sistema sopstvene potrošnje energije.

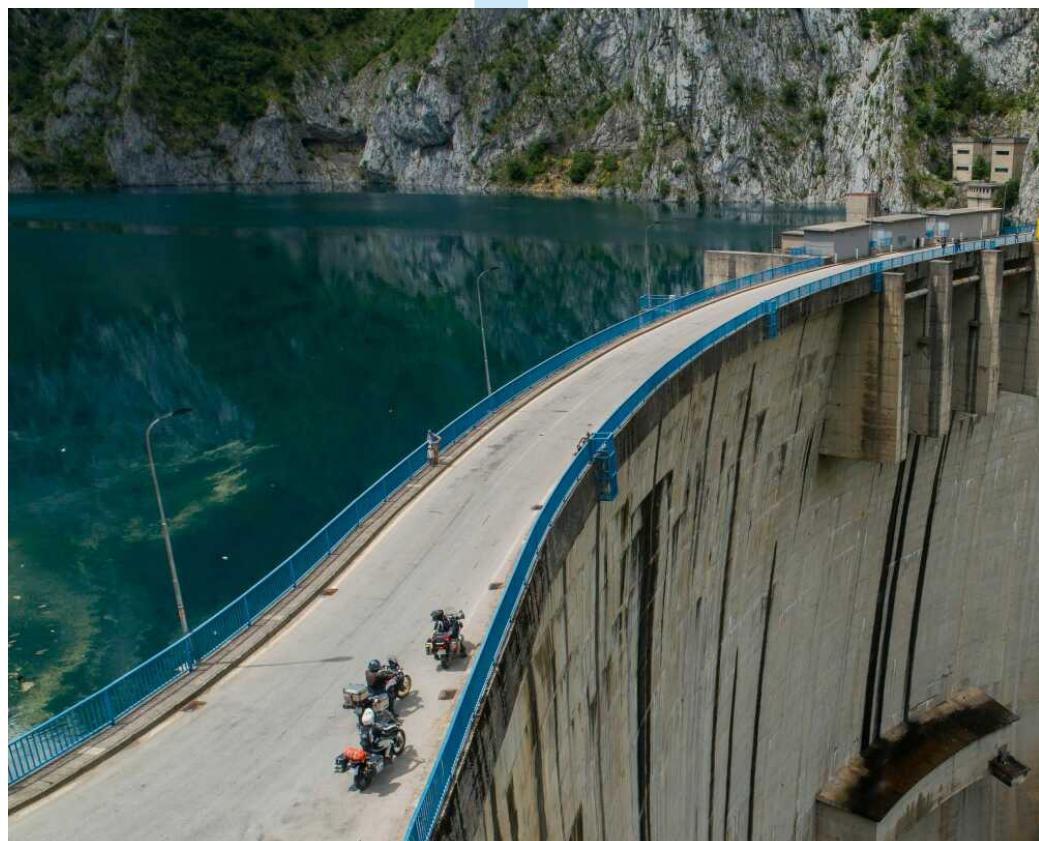
Sistem je uspješno pušten u rad, a naponski nivo električne energije koji se transformiše je 0.4 kV. Uporedo sa ovim, a u sklopu II faze rekonstrukcije i modernizacije radi se na zamjeni Sistema turbineske regulacije i upravljanja na agregatu A2. Završetak radova II faze je planiran u naredne dvije godine.

Od ostalih "velikih" poslova u ovoj hidroelektrani, Jovanović dodaje i završetak rekonstrukcija lifta u centralnoj konzoli brane (lamela 9). Dubina liftnog jezgra je srazmjerna visini brane, a s obzirom da se radi o velikom liftu, visinska kota koju prelazi lift je 168 m. Ugrađena oprema je od renomiranih proizvođača, a sami lift predstavlja jedan od

najvećih liftova u regionu. Lift je u funkcionalnom stanju, što radnicima omogućava lakše obavljanje svakodnevnih aktivnosti u brani, kaže on.

Što se tiče građevinskih radova, Jovanović ističe sanaciju uzvodnog lica brane, koja će spriječiti eventualna procurivanja vode u galerije brane, istražne radeve na Mratinjskom klizištu, zamjenu cijevi klatna u liftovskom jezgru (konzola 9), rekonstrukciju prvog sprata upravne zgrade...

Prilikom izvođenja specijalističkih poslova izabrane su firme koje svojim iskustvom i sposobnostima garantuju kvalitet. U okviru njihovih radova ubrajamo: vibrodinamička ispitivanja agregata, sanaciju kavitacionih oštećenja na radnim kolima, sanaciju prslina na pas komadima dovodnih cjevovoda, kontrolu i servisiranje stabilnih protiv požarnih sistema generatora i transformatora, ispitivanje energetskih transformatora, električna ispitivanja

izolacionih sistema generatora. Pored pomenutog, u prethodnoj godini izabrani izvođači su obavili i radove poput: remonta koturača na zatvaračima na prelivima, zamjena napajanja 48V, telekomunikacione opreme u telekomunikacionoj prostoriji i na radio relejnem terminalu, nadogradnja sistema video nadzora, zamjena javljača požara, ispitivanja uzemljenja elektrane, ispitivanje ventila sigurnosti.

Ove godine se očekuje puštanje u eksploataciju agregata A2. Nakon toga je planirana i priprema tenderske dokumentacije za kapitalni ramont aggregata A3, a samim tim i ulazak u posao rekonstrukcije pomenutog aggregata, kaže Jovanović, dodajući da su već potpisani ugovori za izgradnju zaštitne konstrukcije na ulazu u mašinsku halu, sanaciju stijene pored razvodnog postrojenja i adaptacija lamele u samačkom hotelu.

Remontni radovi u sve tri Elektrane su realizovani na nivou planiranih godišnjih aktivnosti i u velikom obimu, u planiranim vremenskim intervalima, dok je proizvodni plan za proteklu godinu ostvaren na nivou Kompanije, i to: HE »Perućica« 103,5 posto, HE »Piva« 88,7 odsto i TE »Pljevlja« 105,6 posto

TE "Pljevlja" premašila proizvodni plan

Prema riječima Luke Jovanovića, TE Pljevlja je ispunila, uglavnom, sve planove koji su bili pred njom: proizvedeno je 105,6% od planirane proizvodnje, izvedeni su planirani remontni i investicioni radovi. Tako su u mašinskoj sali izvršeni remontni radovi na napojnim pumpama br.1,2 i 3. kao i na kondenz pumpama I i II stepena. Izvršena je revizija zaptivnih ležajeva na generatoru i zamjena svih gumenih zaptivača. Izvršen je i detaljan pregled cijevnog sistema zagrijača niskog pritiska. Na zagrijaču niskog pritiska br.4 zamjenjen je zaptivač na prirubničkom spoju. Izvršena su ispitivanja prema programu procjene preostalog radnog vijeka svih parovoda i cjevovoda napojne vode, zatim preventivni remontni radovi na opremi i armaturi mašinske sale, izvršena montaža sistema za ON-LINE monitoring turbine i isti je uspješno pušten u rad.

Na kotlovsom postrojenju remontne aktivnosti su bile usmjerene na prevashodno veliki obim preventivnih pregleda. Izvršeno je, sa unutrašnje strane cijevnog sistema ložišta, pregrijača i ekonomajzera, formiranje cjevaste skele te mjerjenja debljine zida cijevi. Napravljeni su detaljni izvještaji tako da se tendencija promjene na cijevima sistematski prati iz godine u godinu. Izvršeni su preventivni tipski remontni radovi na opremi i armaturi kotlovskega postrojenja, a na mlinskom postrojenju je urađen tipski godišnji remont.

Radilo se i na spoljnim objektima i to tipski obim remontnih radova, obimni preventivni pregledi na svim motoreduktorima, bubenjevima i ostalim djelovima trakastih

transportera. Svi uočeni nedostaci su tokom remonta otklonjeni. U HPV-u je urađena sanacija pretvarne stanice hemikalija kao i automatizacija dekarbonizacije. Na elektrofilterskom postrojenju je urađena obimna revizija i zamjena pokidanih vijaka udarnih tijela i veza nošenja taložnih i emisionih elektroda. Urađena je provjera svih motoreduktora na otresačima i dozatorima pri čemu su otklonjeni uočeni nedostaci. Izvršen je remont bager-pumpi i sanacija cjevovoda za transport hidrosmješe. Na elektro opremi je odrađen tipski remont sa sledećim aktivnostima: električna ispitivanja energetskih transformatora T1,T2,T3, ispitivanje generatorskog prekidača HECS-100M 15,75 kV, ispitivanje električnih zaštita generatora, transformatora, pobude, 6 kV postrojenja, remontni radovi na 6 KV motorima, servisiranje i podešavanje svih mjerno – regulacionih instrumenata, servisiranje akumulatorskih baterija 220V, profilaktički radovi na visokonaponskoj opremi.

Izgrađeno je privremeno skladište otpada, izvršena je sanacija dimnjaka kao i građevinski radovi na podovima i vratima na GPO-u.

Ekološka rekonstrukcija

U 2019. godini puno se radilo na stvaranju uslova za budući rad TE sa ekološki prihvatljivim parametrima sa stanovišta uticaja na životnu sredinu, kaže nam Luka Jovanović: "Urađen je i dobijena saglasnost od strane Agencije za zaštitu životne sredine na isti "Elaborat uticaja na životnu sredinu Ekološke rekonstrukcije TE "Pljevlja" i predat je na reviziju Idejni projekat Ekološke rekonstrukcije TE."

EPCG, odnosno njena Direkcija za upravljanje energijom je u toku prošle godine uvezla 1,1 TWh električne energije vrijednosti oko 58,3 miliona eura, dok je za isti period izvezla 0,8 TWh električne energije vrijednosti 51,1 milion eura

DARKO KRIVOKAPIĆ

Revidovan idejni projekat i dobijena Saglasnost na Elaborat su, inače, potrebnii uslovi za dobijanje Građevinske dozvole i početak izvođenja Ekološke rekonstrukcije TE. Jovanović dodaje da je prošle godine sproveden postupak javne nabavke i izabran izvođač radova na ekološkoj rekonstrukciji TE: konzorcijum na čelu sa kineskom kompanijom Dongfang Elektrik. Na deponiji Maljevac izvođeni su radovi u cilju nastavka njene eksploatacije i rekultivacije kasete

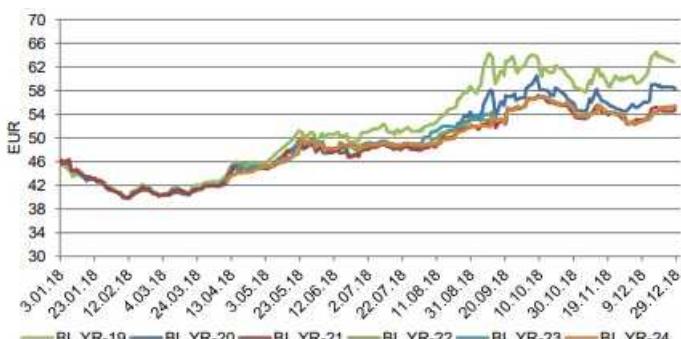
br.2, poslije koje ćemo dobiti prve zelene uređene površine kao sastavni dio postepenog uređenja tog prostora kroz završetak eksploracionog vijeka deponije Maljevac, zaključuje Luka Jovanović za naš list.

električne energije na tržištima, hidroloških prilika i raspoloživosti proizvodnih pogona, Darko Krivokapić, izvršni rukovodilac Direkcije za upravljanje energijom, kaže da je godina bila veoma izazovna.

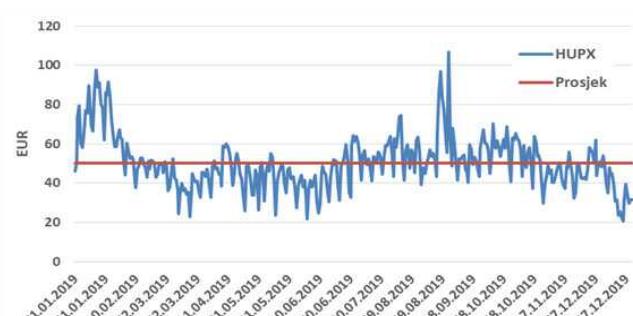
Visoke cijene struje i dozvola za CO₂

Sumirajući utiske, vezano za rad tokom 2019. godine, naročito imajući u vidu kretanje cijena

Fjučers cijene za 2019. godinu, tokom 2018. godine su pokazivale da će se zadržati rast cijena, naročito sa naglim rastom cijena dozvola za emisije CO₂, pa je cijena band energije dostizala i 64,00 e/MWh.

Kretanje fjučers cijena na HUPX berzi tokom 2018.

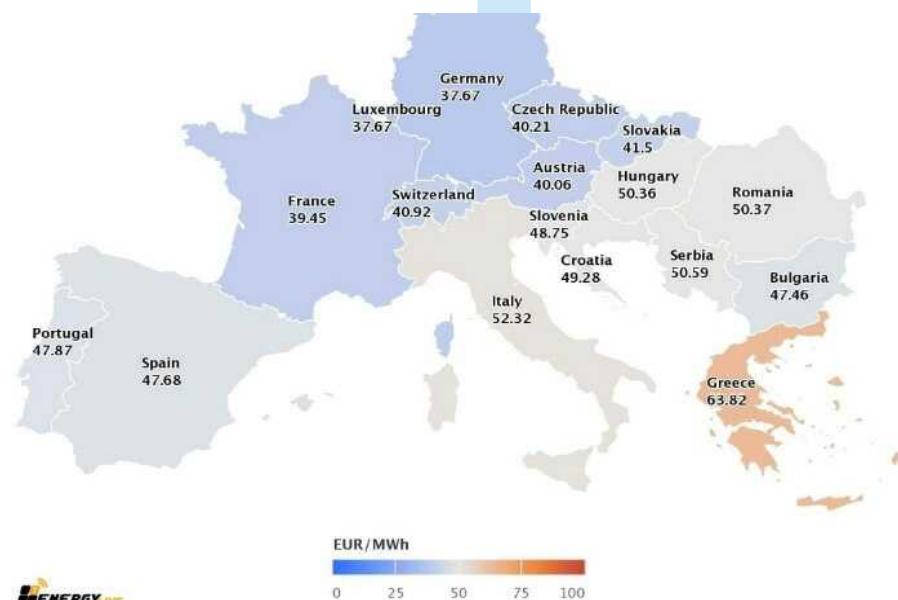

Cijene na spot tržištu HUPX tokom 2019.

Krivokapić objašnjava da su tokom 2019. godine, cijene na spot tržištu pale tokom prvog kvartala, tako da je na kraju ostvareni prosjek cijene električne energije za 2019. godinu na HUPX berzi iznosio 50,36 €/MWh.

- Kao što se može zaključiti iz prethodnih grafika, 2019. godina je bila veoma izazovna i nepredvidiva.

EPCG, tj. Direkcija za upravljanje energijom je u toku prošle godine uvezla 1,1 TWh električne energije vrijednosti oko 58,3 miliona eura, dok je za isti period izvezla 0,8 TWh električne energije vrijednosti 51,1 milion eura. Kako je u opisu posla Direkcije za upravljanje energijom optimizacija proizvodnje, trgovina električne energije, kao i podmirivanje potreba snabdjevanja krajnjih potrošača, a imajući u vidu

Prosječne cijene električne energije za 2019. godinu na berzma u Evropi

disperziju hidroloških prilika tokom 2019. godine, kao i radove vezano za revitalizaciju generatora u hidroelektranama i redovne remonte proizvodnih jedinica, smatramo da

je tokom 2019. godine urađen dobar posao kada je u pitanju trgovina električnom energijom, prvenstveno iz ugla snabdjevanja potrošnje, kao i iz ugla angažovanja proizvodnje.

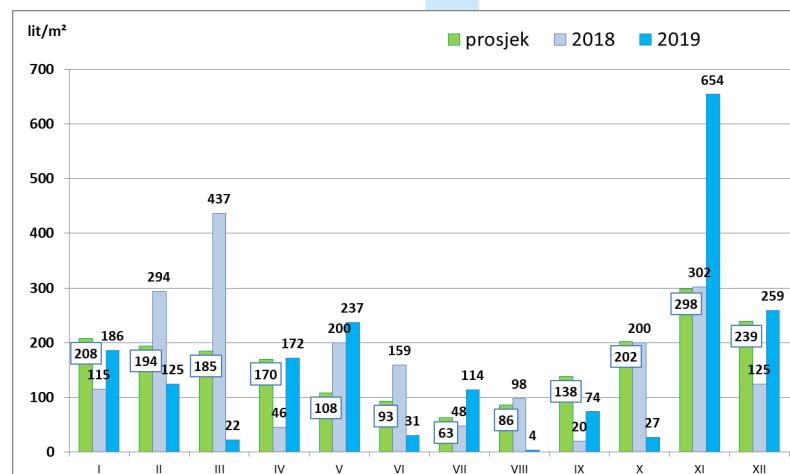
Hidrološke prilike

Tokom 2019. godine na slivnom području rijeke Zete je palo 1905 lit/m², što je 94 odsto od prosječne količine padavina, kaže Krivokapić.

Na prvi pogled, bi se reklo da je i za očekivati da i proizvodnja iz hidroelektrana bude na prosječnom nivou, naročito ako imamo podatak da je HE "Perućica" i ostvarila plan iz Bilansa za 2019. godinu. Realnost je nešto drugačija, ako pogledamo ostvarenja padavina na mjesecnom nivou, vidjećemo da smo kroz 2019. godinu imali dva izrazito sušna perioda (februar-april i jun-oktobar), podsjeća Krivokapić.

Precizira da su "izdašni mjeseci" bili maj, novembar i decembar.

- Svima su nam još svježe slike iz novembra i decembra tokom kojih je palo 913 lit/m² tj. 48% ukupnih padavina, što je uslovilo porast dotoka na rijeci Zeti i pojavu retenzije

Vrtac u trajanju od 44 dana. Tokom ova dva mjeseca HE Perućica je proizvela 397 GWh električne energije, što je 43 % od ukupne godišnje proizvodnje. Nijesu podbacili ni dotoci na rijeci Pivi, pa je i pored proizvodnje, akumulacija HE "Piva" tokom novembra porasla preko 30m.

Krivokapić dodaje da su dobre hidrološke prilike sa kraja 2019. godine, omogućile EPCG da sa punim akumulacijama započne 2020. godinu.

Trenutna pozicija je dobra, proizvodne jedinice su spremne i u punoj eksplotaciji, ali sušni januar, kao i nedostatak snijega na planinama nam ne dozvoljavaju da lagodno čekamo naredni period. Već sada u Direkciji za upravljanje energijom razmatramo predstojeći kvartal i pravimo moguće scenarije zavisno od toga kako se bude razvijala situacija, kako na tržištima električne energije, tako i situacija sa hidrološkim prilikama, zaključuje Darko Krivokapić.

TOKOM II FAZE PROJEKTA REKONSTRUKCIJE I MODERNIZACIJE HE „PIVA”, USPJEŠNO PUŠTEN U RAD SISTEM SOPSTVENE POTROŠNJE

Siguran rad hidroelektrane na duži period

Za vrijeme totalne obustave rada hidroelektrane „Piva”, uspješno je realizovan predviđeni dio obima radova iz ugovora između EPCG i slovenačkog Litostroja za rekonstrukciju i modernizaciju elektro-mašinske opreme agregata A1 – A3 i sopstvene potrošnje elektrane, koja je, na naponskom nivou 0,4 kV uspješno puštena u rad. Prema riječima Ratka Pavićevića, glavnog inžinjera za elektro poslove Direkcije za razvoj i inženjering i člana projektnog tima za rekonstrukciju i modernizaciju HE „Piva“ i HE „Perućica“, Sistem sopstvene potrošnje je ovom rekonstrukcijom dobio mogućnost povratnog napajanja sa mreže 220 kV, zbog ugradnje prekidačkih postrojenja na naponskom nivou 15,75 kV na sva tri agregata

Tatjana Knežević Perišić

U periodu totalne obustave rada HE „Piva“, koji je trajao 40 dana, u okviru sistema sopstvene potrošnje elektrane, izvršena je isporuka, ugradnja, ispitivanje i puštanje u rad nove opreme na niskonaponskom 0,4 kV nivou. O obimu tih radova, Pavićević kaže:

Ugrađena su tri transformatora 15,75/0,4 kV za napajanje sopstvene potrošnje sa otcjepa generatora, izolovane sabirnice za vezu transformatora sa sabirnicama glavnog postrojenja sopstvene potrošnje, postrojenje glavnog razvoda, privremeni podrazvod, podrazvodi sopstvene potrošnje agregata, podrazvodi za napajanje potrošača na turbinskoj etaži, podrazvod za kranove, podrazvod za napajanje potrošača u postrojenju glavnog razvoda sopstvene potrošnje elektrane. Osim ugradnje nove opreme izvršena je i

rekonstrukcija i adaptacija dijela postojećih podrazvoda u elektrani.

Pavićević dodaje da je tokom pripreme za montažu navedene opreme, izveden i čitav niz građevinskih radova, koji nijesu bili po obimu veliki, ali su bili veoma zahtjevnii i izvedeni u specifičnim uslovima u elektrani. Kad kažem specifični uslovi, mislim vrlo složeni uslovi! Jer u elektrani je, u tom periodu bila u toku realizacija čitavog niza Ugovora: radovi na kapitalnom remontu agregata A2, ispitivanje izolacije na generatorima A1 i A3, radovi na saniranju oštećenja na cjevovodima, razna mjerena i kontrole opreme u elektrani, radovi

na sistemu rashladne vode u elektrani, radovi na liftu u brani kao i radovi vezani za redovni godišnji remont agregata i drugih postrojenja u elektrani. Zbog velike količine demontirane opreme, isporučene nove opreme koja je pripremana za montažu i velikog broja radnika, elektrana je u ovom periodu ličila na veliko gradilište, što je, u stvari, i bila. Bilo je potrebno sinhronizovati rad raznih timova i obezbijediti potrebna napajanja za sve ove radove i opremu koja je korišćena, pored prioritetnih potrošača u elektrani koji nijesu smjeli ostati bez napajanja - ističe Ratko Pavićević za naš list.

Govoreći o onom najvažnijem - benefitima, on ističe da je ugrađena oprema visokog kvaliteta, predviđena za dugotrajni rad i proizvedena u ABB-ovim fabrikama u Španiji, Italiji, Švajcarskoj i Turskoj.

ABB je inače vodeći proizvođač ove vrste opreme u svijetu, a ugradnjom ovako kvalitetne opreme u okviru Sistema sopstvene potrošnje, elektrana na duži period dobija na sigurnosti napajanja potrošača u okviru sopstvene potrošnje elektrane - kaže Pavićević.

Kao glavno poboljšanje koje sistem sopstvene potrošnje elektrane dobija ovom rekonstrukcijom je mogućnost povratnog napajanja sa mreže 220 kV, što je urađeno ugradnjom prekidačkih postrojenja na naponskom nivou 15,75 kV na sva tri agregata.

Pavićević takođe, kao novitet i poboljšanje navodi i sledeće. Povećan je nivo automatizacije, imamo mogućnost upravljanja ovim sistemom preko SCADA-e, možemo prebaciti napajanje glavnog postrojenja sopstvene potrošnje elektrane sa jednog aggregata na drugi, bez naponske pauze, što utiče na kvalitet napajanja potrošača i produžavanje radnog vijeka. Sve ovo utiče na povećanje sigurnosti rada i pogonske spremnosti elektrane, posebno u zimskim mjesecima kada su vremenski uslovi u području gdje se elektrana nalazi surovi, kaže inžinjer Pavićević.

Inače, poslove nadzora nad izvođenjem radova rekonstrukcije i modernizacije sistema sopstvene potrošnje elektrane radio je projektni tim za rekonstrukciju i modernizaciju HE „Piva“, koji je, osim poslova nadzora, svakodnevno aktivno

RATKO PAVIĆEVIĆ

učestvovao u rješavanju problema koji su se javljali tokom realizacije kao i na sinhronizaciji radova sa drugim izvođačima.

Kad je o izvođačima riječ, treba napomenuti da je LITOSROJ/ABB JV, angažovao stručnjake iz ABB Italija, ABB Hrvatska, ABB Švajcarska, Litostroj Slovenija, a kao podizvođače, montažersku firmu za elektro poslove MINS iz Srbije, montažersku firmu za mašinske poslove Hiperion iz Crne Gore i za građevinske poslove Intermost iz Crne Gore.

Podsjećamo i to da su, osim radova koji su se odnosili na sistem sopstvene potrošnje, paralelno izvođeni i radovi na realizaciji dijela Ugovora koji se odnosi na

rekonstrukciju i modernizaciju elektro-mašinske opreme aggregata A2 i sistema upravljanja na nivou elektrane. Uz dobru sinhronizaciju radova iz oba Ugovora, plan je da se aggregat A2 pušti u rad u prvim mjesecima naredne godine, kaže Pavićević. Na kraju, ističe i odličnu saradnju i podršku rukovodstva HE Piva, a posebno veoma dobru saradnju sa kolegama iz održavanja hidroelektrane:

Imali smo svakodnevne dogovore, podršku kao i aktivno učešće u realizaciji pojedinih radnih zadataka. Podrška nije izostala ni od pogonskog osoblja hidroelektrane, koji su odigrali svoju ulogu kod manipulacije postojećim postrojenjima - zaključuje Pavićević.

PLANOVNI ZA OVU GODINU

Tokom tekuće godine, prema riječima Pavićevića, planirana je realizacija dijela ugovora, koji se odnosi na rekonstrukciju i modernizaciju postrojenja sopstvene potrošnje na srednjennaponskim nivoima 10 kV i 35 kV kao i elektro-mašinske opreme aggregata A1. Tokom 2021. godine, u planu je realizacija dijela Ugovora koji se odnosi na rekonstrukciju i modernizaciju elektro-mašinske opreme aggregata A3, tako da će se, u kompletном periodu realizacije ugovora raditi na uspostavljanju sistema upravljanja na nivou elektrane, sa svim svojim podsistemima. Cilj je da dobijemo rekonstruisanu elektranu, sa modernim sistemom upravljanja, koja će imati visok nivo pogonske spremnosti i siguran rad na duži period, ocjenjuje Pavićević.

POTPISAN UGOVOR O IZRADI I ISPORUCI PET GENERATORSKIH TRANSFORMATORA U HE „PERUĆICA“

Posao vrijedan 2,25 miliona eura

Ove godine biće isporučena i ugrađena dva transformatora, naredne još dva i 2022. posljedni, peti transformator

Mitar Vučković

Ugovor o izradi i isporuci pet blok transformatora za HE „Perućica“, vrijedan 2,25 miliona eura, potpisali su izvršni direktor EPCG, Igor Noveljić i, u ime prvorangiranog konzorcijuma, Ivan Klapan, predsjednik uprave kompanije KONČAR DST.

Ugovorom je predviđena izrada i isporuka pet trofaznih, dvonamotajnih, uljnih blok (generatorskih) transformatora 121/10,5 kV, 40.000 kVA, fabrička ispitivanja, nabavka i isporuka rezervnih djelova i specijalnih alata, demontaža postojećih blok transformatora i montaža novih, ispitivanja i puštanje u pogon.

Direktor HE „Perućica“, Dragan Čizmović, kazao je da će ugovor biti realizovan do 2022. godine, navodeći da je predviđeno da ove godine „KONČAR“ isporuči i ugradi dva transformatora, sljedeće godine dva i 2022. jedan transformator, a posao će se realizovati u vrijeme redovnih godišnjih remonata hidroelektrane.

„Ne sumnjam da će ovo „Končar“ uspješno završiti, imajući u vidu prethodna iskustva sa tom firmom. Naime, postojeći Končarevi transformatori u HE „Perućica“ rade već 60 godina bez ikakvih problema i smetnji. To znači da nam je u EPCG draga da smo dobili ovakvog izvođača radova i isporučioca opreme“, naveo je Čizmović.

Ponuda konzorcijuma "KONČAR DST I ELECTRO TEAM" ocijenjena je najboljom od tri pristigle na javni tender za zamjenu blok transformatora na prvih pet mašina, krajem 2019. godine.

Predstavnik Konzorcijuma "KONČAR DST I ELECTRO TEAM", Igor Klapan, kazao je da je to što je napravila generacija „Končarevaca“ prije 60 godina doprinijela želji ove generacije da se prijave na tender i „da nastavi posao započet prije 60 godina“.

„Proizvodnja primarne opreme, proizvodnja transformatora - to je naš posao. Mi to ozbiljno radimo. Naši inženjerski i proizvodni kapaciteti su na tom nivou da nema sumnje da će sve biti onako kako je u ugovoru“, istakao je Klapan.

Izvršni direktor EPCG, Igor Noveljić, podsjetio je da HE „Perućica“ ove godine obilježava 60 godina postojanja i rada.

„Zadovoljan samo što smo dobili „Končar“ da realizuje ovaj projekat, imajući u vidu prethodno iskustvo koje smo imali sa tom firmom. Vjerujem da će „Končar“ biti na visini svoje reputacije i da će ispoštovati rokove iz ugovora, kako bismo obezbijedili nesmetanu proizvodnju“, kazao je Noveljić.

U HE „Perućica“ skreću pažnju da će istovremeno sa zamjenom blok transformatora biti odrđena i prenamjena postojećih kada u uljne kade i izgrađena centralna uljna jama.

Na osnovu redovnog projekta, objavljen je javni poziv za izbor najpovoljnijeg izvođača radova, kao i eksterni nadzor nad radovima. Otvaranje ponuda planirano je za 30. januar, a izvođenje radova uporedo sa radovima na zamjeni transformatora, ističe direktor HE „Perućica“, Dragan Čizmović.

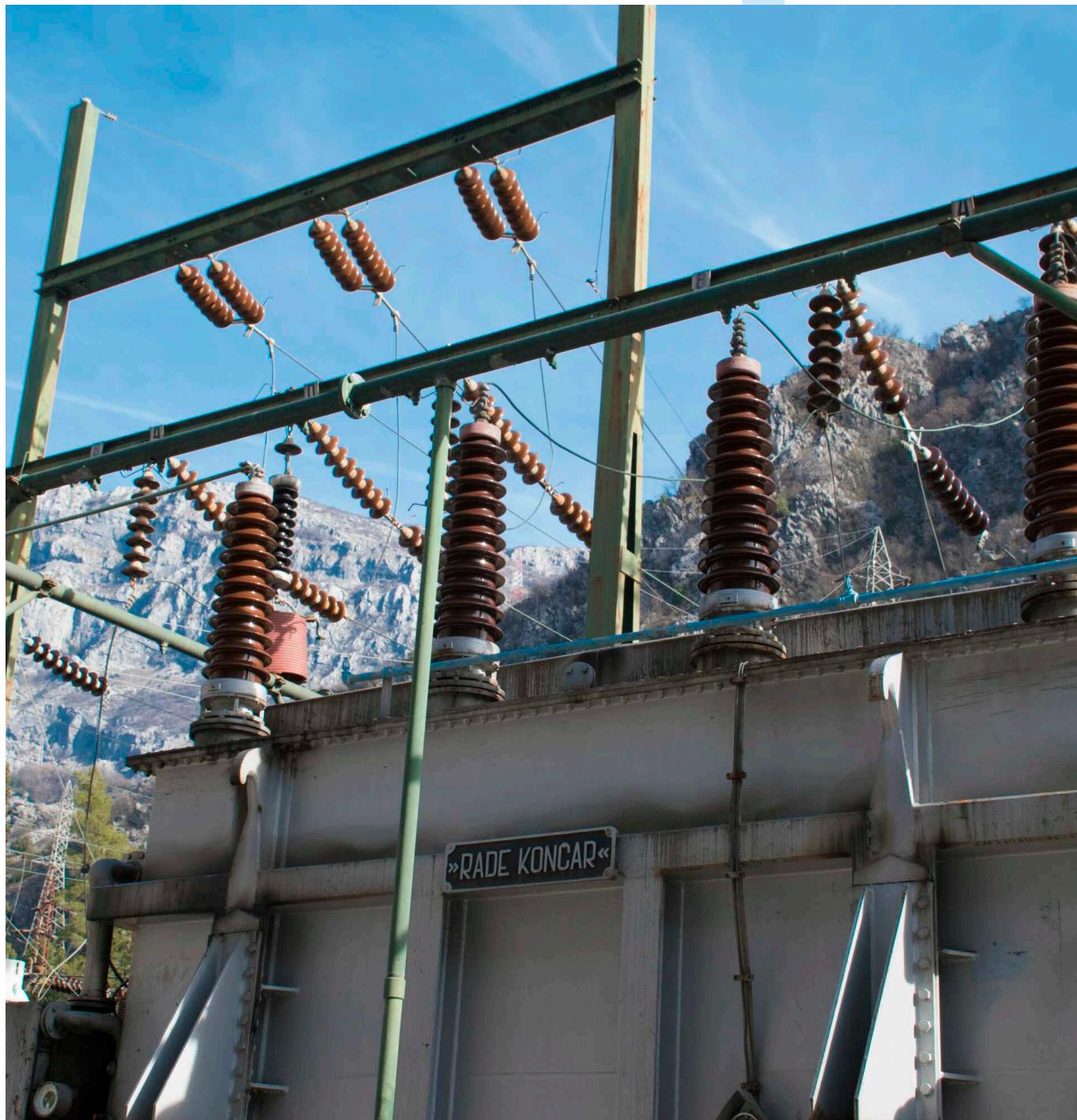
Investicije u najstariju veliku elektranu u sistemu EPCG, HE „Perućica“, planirane su na nivou od oko 60 miliona eura.

Tu se podrazumijevaju i dodatni kapaciteti, ugradnja osmog agregata, kojim će se dobiti novih oko 60 megavata instalisane snage, bez štetnog uticaja na životnu sredinu.

U protekle dvije godine uspješno je održena kapitalna rekonstrukcija tri generatora, dok ove predstoje revitalizacija treće i šeste mašine, a 2021. i kapitalni remont prvog i drugog agregata. Posao se izvodi u vrijeme redovnog godišnjeg remonta opreme i postrojenja kako

bi se izbjegli nepotrebni zastoji u radu elektrane.

Aktuelna je i druga faza modernizacije naše najstarije velike elektrane za čije potrebe je EPCG, krajem prošle godine, potpisala kreditni aranžman sa KfW bankom, vrijedan 33 miliona eura. Tokom 2020. godine očekuju se i pregovori sa Njemačkom razvojnom bankom o novom aranžmanu, vrijednom 23 miliona eura, koji će biti iskorišćeni za ugradnju osmog agregata u HE „Perućica“.

AGENCIJA ZA ZAŠTITU PRIRODE I ŽIVOTNE SREDINE DALA SAGLASNOST NA ELABORAT PROCJENE UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU ZA PROJEKAT EKOLOŠKE REKONSTRUKCIJE TE "PLJEVLJA"

U skladu sa "zelenim" trendovima

Ekološka rekonstrukcija će biti urađena sa najsavremenijim dostupnim tehnologijama koje propisuje Direktiva EU za velika ložišta

Mitar Vučković

Komisija Agencije za zaštitu prirode i životne sredine utvrdila je da je Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu za projekat ekološke rekonstrukcije TE "Pljevlja", čiji je autor prof. dr Drago Blečić, urađen u skladu sa Zakonom o procjeni uticaja na životnu sredinu i da sadrži sve definisane mјere za sprječavanje, smanjenje ili uklanjanje negativnih uticaja Projekta na životnu sredinu.

Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu, pored Glavnog projekta, jedan je od ključnih dokumenata u pripremi projekta ekološke rekonstrukcije TE "Pljevlja", a dobijanjem saglasnosti od Agencije za zaštitu prirode i životne sredine ispunjeni su svi uslovi za dobijanje građevinske dozvole i početak realizacije projekta.

Projekat podrazumijeva izgradnju postrojenja: za odsumporavanje i denitrifikaciju dimnih gasova, zatim za inertizaciju otpada (pepeo, šljaka, hemijski gips), postrojenja za tretman otpadnih voda, rekonstrukciju pomoćnog loženja sa pomoćnom kotlarnicom, zaštitu od buke, izgradnju rashladnog tornja te izgradnju priključka za grijanje grada Pljevlja.

Savremeni zakonski propisi propisuju pravila po kojim termoelektrane mogu proizvoditi električnu energiju sa najmanjim štetnim uticajem na životnu sredinu.

Negativni uticaj se odnosi na zemljište, vodu i atmosferu.

Stoga je Zakonom i propisano, da je prije realizacije projekta, potrebno izraditi kvalitetan Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu.

Pomoćnik izvršnog rukovodioca FC Proizvodnja za termoenergetiku, ujedno i menadžer projekta, Vladimir Šestović ističe da saglasnost Agencije za zaštitu prirode i životne sredine na Elaborat koji joj je dostavila EPCG podrazumijeva da će ekološka rekonstrukcija biti urađena uz upotrebu najsavremenijih dostupnih tehnologija koje propisuje Direktiva EU za velika ložišta, što će, kako je kazao, za posljedicu imati očuvanje termoenergetike u Pljevljima i Crnoj Gori i u narednim decenijama, odnosno sve dok postoje rezerve uglja.

Poštovanjem ovih pravila Crna Gora je kupila kartu za savremeni svijet. Ovo je krupan korak koji će uticati da u Crnoj Gori za nekoliko godina dobijemo prvu tzv. "zelenu" termoelektranu na prostoru Zapadnog Balkana, istakao je Šestović.

Projektom ekološke rekonstrukcije predviđeno je da uticaj na zemljište i vodu bude "nultog" stepena, tj. bez štetnog uticaja. To će se postići izgradnjom postrojenja, za tretman otpadnih voda i inertizaciju otpada. U postrojenje za tretman otpadnih voda će ići sve industrijske, tehnološke, fekalne i atmosferske vode, koje će biti tretirane po najsavremenijim tehničkim dostignućima.

Postojeći hidraulički sistem za transport pepela i šljake biće zamijenjen sa pneumatskim transportom elektrofilterskog pepela i trakastim transportom hemijskog gipsa koji se dobija kao nusprodot procesa odsumporavanja dimnih gasova. Znači, pepeo, šljaku i hemijski gips ćemo dobijati u suvom stanju odložene u silose. Sa ovim sistemom biće omogućeno da se konačno zatvori deponija pepela i šljake na Maljevcu koja je bila jedna od ekoloških crnih tačaka.

Šestović navodi da se u Termoelektrani nijesu slučajno opredijelili na takav vid tretmana otpada.

Poslije detaljnih analiza koje je uradio Centar za ekotoksikološka ispitivanja (CETI), pepeo i šljaka iz TE "Pljevlja" proglašeni su za bezopasni otpad, što znači da se mogu koristiti u komercijalne svrhe. Po ovim saznanjima ušli smo u proces projektovanja postrojenja za inertizaciju otpada, tj. spremanja pepela, šljake i hemijskog gipsa u komercijalne svrhe, objasnio je Šestović.

Pepeo i hemijski gips, zavisno od tehnologije, jedni su od glavnih imputa u proizvodnji cementa (20-30 odsto), a pomiješani, kao bezopasan otpad, pepeo, šljaka i hemijski gips predstavljaju najbolju podlogu za putnu infrastrukturu.

Znači, kaže Šestović, stvorene su mogućnosti da se, po ugledu na savremeni svijet, otpad ne odlaže na deponiju i time zagađuje zemljište i vodu, već da se koristi u komercijalne svrhe, za proizvodnju cementa, putne podloge i drugih građevinskih materijala, što će podići i efikasnost same Termoelektrane. Šestović navodi da je projekat ekološke rekonstrukcije TE "Pljevlja" jedinstven i sveobuhvatan na Zapadnom Balkanu i da će donijeti mogućnost otvaranja novih fabrika.

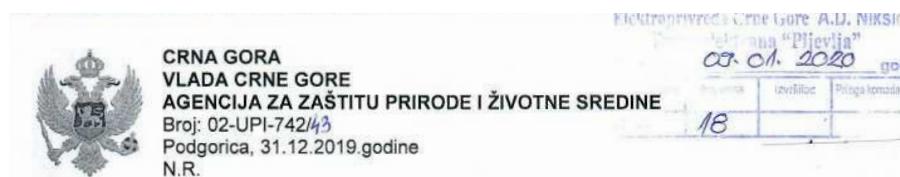
U Pljevljima će se sigurno otvoriti fabrike za izradu cementa, podloga za putnu infrastrukturu, građevinskog materijala i fabrike za izradu krečnjaka, očekuje menadžer projekta ekološke rekonstrukcije TE "Pljevlja".

Šestović navodi da veliki posao predstoji i nakon ekološke rekonstrukcije.

Na potezu će biti kolege iz Rudnika uglja, odnosno opet EPCG kao 100 odstotni vlasnik. Trebalo bi odmah pristupiti izradi projekata za otvaranje površinskog kopa u Maoču za proizvodnju tkz. čistog uglja. Na taj način bi se proizvodnja uglja u kopu Potrlica, koji se nalazi u blizini grada, obustavila i prestao bi štetni uticaj na gradsko jezgro.

Proizvodnja čistog uglja omogućila bi nulti nivo uticaja na atmosferu iz termoelektrane, a stvorile bi se

i mogućnosti da se efikasnost termoenergetskog postrojenja podigne za čitavih 100 odsto. O benefitima ovakvog projekta posle ovako iznešenih činjenica ne treba ni raspravljati, decidan je Vladimir Šestović, koji naglašava da će ekološkom rekonstrukcijom termo bloka, u Pljevljima i Crnoj Gori, biti stvoreni svi uslovi za novi početak, a sve u skladu sa „zelenim“ trendovima koji se, kako je kazao, moraju poštovati radi naše i generacija koje dolaze.

Shodno članu 29 stav 1 Zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu („Službeni list RCG“, broj 75/18) potrebno je da najkasnije do 03.01.2020.godine na 1/4 strane najmanje jednog lokalnog ili dnevног lista (Dnevni list "Pobjeda", Nezavisni dnevni list "Vijesti" ili Dnevne novine "Dan") koji izlazi na području koje će biti zahvaćeno uticajem planiranog projekta objavite sledeći tekst:

"Na osnovu člana 24 Zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu („Službeni list RCG“, broj 75/18) Agencija za zaštitu prirode i životne sredine

OBAVJEŠTAVA zaинтересовану javnost

da je nosiocu projekta TE Pljevlja, Kalušići bb, donijeto Rješenje, broj: 02-UPI-742/41 od 26.12.2019.godine, kojim je data saglasnost na Elaborat procjene uticaja na životnu za projekat ekološke rekonstrukcije TE Pljevlja na UP1 koju čine djelovi katastarskih parcela br.284, 286, 287, 288, 289, 290, 290/1, 290/10, 290/12, 290/15 KO Ilino Brdo, u okviru Detaljnog prostornog plana „Termoelektrana Pljevlja“ u Pljevljima, koji je izradio multidisciplinarni tim „Paming“d.o.o. iz Podgorice. U sprovedenom postupku procjene uticaja na životnu sredinu utvrđeno je da je Elaborat procjene uticaja na životnu za projekat ekološke rekonstrukcije TE Pljevlja na UP1 koju čine djelovi katastarskih parcela br.284, 286, 287, 288, 289, 290, 290/1, 290/10, 290/12, 290/15 KO Ilino Brdo, u okviru Detaljnog prostornog plana „Termoelektrana Pljevlja“ u Pljevljima, uređen u skladu sa Zakonom o procjeni uticaja na životnu sredinu i da sadrži definisane mјere za sprečavanje, smanjenje ili otklanjanje štetnih uticaja na životnu sredinu.

Rješenjem o davanju saglasnosti utvrđena je obaveza Nosiocu projekta da poslove rekonstrukcije termoelektrane, realizuje u svemu prema mjerama zaštite životne sredine utvrđenim u Elaboratu procjene uticaja, koje se odnose na:

- Mјere za sprečavanje, smanjenje ili otklanjanje štetnih uticaja u toku rekonstrukcije, funkcionalisanja i u slučaju akcidenta i
- Program praćenja uticaja projekta na životnu sredinu (monitoring)

Protiv ovog rješenja može se izjaviti žalba Ministarstvu održivog razvoja i turizma u roku od 15 dana od dana objavlјivanja u štampanom mediju i/ili na sajtu Agencije, a preko ovog organa.

Dostavljeno:

- Nosiocu projekta
- u Javnu knjigu o sprovedenim postupcima procjene uticaja
- a/a

AGENCIJA ZA ZAŠTITU PRIRODE I ŽIVOTNE SREDINE

IV Proleterake 19 • 81000 Podgorica • Crna Gora • Tel: +382 20 446 500
Fax: +382 20 618 250 • epamontenegro@gmail.com • www.epa.org.me

NIKOLA BEZMAREVIĆ, IZVRŠNI RUKOVODILAC FC SNABDIJEVANJE

Odgovornim i predanim radom ostvareni dobri rezultati

Premašen plan naplate, smanjena potraživanja distributivnih kupaca, akcija Podijelimo teret 7 opravdala očekivanja, raste i broj redovnih platiša

Miodrag Vuković

Kako ocjenjujete rezultate naplate u 2019. godini i da li se nastavio trend smanjenja potraživanja?

U 2019. godini, po osnovu utrošene električne energije distributivnih kupaca, naplaćeno je 256.139.706,76 miliona eura, odnosno 101,6% plana. Ovaj podatak najbolje govori o uspešnosti realizovanih aktivnosti, kada je naplata potraživanja u pitanju. Što se tiče potraživanja za utrošenu električnu energiju, u kategoriji "Domaćinstva" u toku 2019., ista su smanjena za 3.320.091,93 eura, odnosno za 4.449.890,63 eura, uključujući potraživanja po osnovu subvencija socijalnim slučajevima, dok su potraživanja u kategoriji "Ostala potrošnja" povećana za 2.173.439,94 eura. Navedeni podaci nam daju za pravo da budemo zadovoljni postignutim rezultatima koji su, prije svega, proizašli iz efikasnog i predanog rada svih zaposlenih u Snabdijevanju.

Jedna od kampanja koja pozitivno utiče i na rezultate naplate i smanjenje potraživanja svakako je Podijelimo teret. Da li ste zadovoljni rezultatima sedmog ciklusa te akcije?

Akcija "Podijelimo teret 7" realizovana je u periodu oktobar - decembar 2019. godine i potpisano je preko deset hiljada Sporazuma o otplati duga.

Ono što nas posebno raduje jeste činjenica da je kroz sedmi ciklus ove akcije čak 8.500 kupaca potpisalo Sporazume o nastavku otpaćivanju duga po povoljnim uslovima. Ovaj podatak nedvosmisleno potvrđuje opravdanost ove akcije i zadovoljstvo kupaca ponuđenim uslovima. Zahvaljujući akciji veliki broj kupaca je otplatio svoja dugovanja i postali su redovne platiše, koje uredno izmiruju svoje obaveze, a naplaćeno je i oko 130.000 eura sudskih taksi.

EPCG je nastavila da redovne platiše nagrađuje sa popustima na vrijednost obračunate aktivne energije. Koliko je zaključno sa decembrom bilo redovnih platiša i članova "Zlatnog tima"?

Zaključno sa decembrom 2019. godine broj kupaca koji redovno izmiruju svoje obaveze iznosi 204.817 od kojih je 118.000 članova "Zlatnog tima". Ova kategorija kupaca ostvaruje pravo popusta od 13% na vrijednost obračunate aktivne energije. Osim odobrenog popusta, za članove "Zlatnog tima" organizujemo i nagradnu igru sa vrijednim nagradama, što je već postala tradicija EPCG kojom se podržavaju i dodatno stimulišu kupci koji redovno izmiruju svoje obaveze.

EPCG i ove godine organizuje nagradnu igru za članove "Zlatnog tima"?

Tako je, odlučili smo da i ove godine nagradimo najredovnije platiše. Sva domaćinstva sa stanjem duga 0 eura zaključno sa 31. januarom postaće članovi "Zlatnog tima" i naći će se u bazi za izvlačenje vrijednih nagrada. Izvlačenje je zakazano za 20. februar, a glavna nagrada je automobil Opel Astra, podijelićemo još po sedam mobilnih telefona i tableta, a imaćemo i specijanu nagradu - električni trotineti za članove "Zlatnog tima" koji imaju aktiviran servis "Elektronski račun".

Pomenuti ste servis "Elektronski račun", koji je sve popularniji kod kupaca?

E-bill je veoma popularan servis koji nudi Korisnički centar, sve veći broj kupaca se odlučuje da račune za

NIKOLA BEZMAREVIĆ

električnu energiju prima putem mejla. Ovim servisom svi zajedno učestvujemo u zaštiti životne sredine, a pored toga kupcima je omogućen brži i lakši uvid u mjesecne fakture. Odmah po završetku obračuna kupac mejlom dobija svoj račun. Zaključno sa 31. decembrom protekle godine imali smo ukupno 38.457 korisnika servisa "Elektronski račun". U 2019. godini dobili smo preko sedam hiljada novih korisnika tog servisa. Raduje nas što su kupci zadovoljni modernim servisima koje im nudimo, FC Snabdijevanje nastaviće dodatno da ih unapređuje i nudi neke nove, koji će biti korisni i interesantni za kupce.

Pored elektronskog računa, kupci mogu da dobijaju informaciju o visini računa putem sms-a, zatim mogu da

otvore i nalog na portalu EPCG. Kako ste zadovoljni radom tih servisa?

Servis sms info nije popularan kao e-bill, ali i tu imamo skoro 1.300 novih korisnika u 2019. godini. Ukupno pet i po hiljada kupaca putem sms-a svakog mjeseca nakon obračuna dobija obavještenje o iznosu mjesecne fakture i ukupnom dugu. Što se tiče portala EPCG tu smo jako zadovoljni, jer imamo 26 i po hiljada otvorenih naloga za pregled računa, što je porast od skoro šest hiljada u 2019. godini. Portal omogućava kupcima uvid u sve mjesecne fakture u posljednjih godinu i mjesec, zbog toga je jako interesantan posebno kupcima koji su vlasnici više mjernih mesta, za koja preko portala dobijaju detaljan pregled. U saradnji sa Direkcijom za ICT i Sektorom za

korporativne komunikacije razvijamo i mobilnu aplikaciju. Očekujemo da ćemo i na taj način omogućiti kupcima da brzo i lako dođu do svih potrebnih informacija i da imaju uvid u svoje račune i potrošnju energije, a trudićemo se i da razvijamo nove servise.

EPCG je odavno prepoznala značaj komunikacije sa kupcima, sve veći broj poziva ostvaruje se putem Call centra, a tu su i drugi moderni kanali komunikacije, kao što je zvanična stranica na Fejsbuku?

Jedan od glavnih ciljeva Snabdijevanja EPCG jeste zadovoljstvo korisnika naših usluga, shodno čemu se trudimo da realizujemo sto više aktivnosti koje će koristiti našim kupcima a istovremeno nama dati informacije o njihovim potrebama.

Uloga Call centra u komunikaciji je tako važna. Prošle godine smo primili 23% više poziva nego u 2018., što znači da sve veći broj kupaca kontaktira Call centar kako bi došao do potrebne informacije. Takođe, zaposleni u Call centru su u skladu sa našim kampanjama bili aktivni i u odlaznim pozivima, kojih je bilo čak 63% više u odnosu na 2018. godinu. U Call centru imamo nekoliko aktivnih i-mejl adresa putem kojih komuniciramo sa kupcima, a tu su i pitanja i komentari koje kupci ostavljaju na portalu EPCG.

Jako važan kanal komunikacije sa kupcima je i naša zvanična Fejsbuk stranica, koju uspješno vodimo zajedno sa kolegama iz Sektora za korporativne komunikacije. Putem te stranice nam stiže sve veći broj pitanja kupaca, na koja se trudimo da odgovorimo u što kraćem roku, a što je i u skladu sa prirodom ovog kanala komunikacije.

Koliko je u 2019. godini stiglo prigovora kupaca i da li je bilo prigovora na minimum kvaliteta isporuke i snabdijevanja električnom energijom?

U odnosu na 2018. godinu prošle godine je bilo manje 8,8 odsto prigovora. Ukupno smo primili 7.084 prigovora kupaca, od čega je svega 28 prigovora na minimum kvaliteta isporuke i snabdijevanja električnom energijom, dok je ostalih prigovora 7.056. Preko 48% prigovora je neosnovano, a što se tiče prigovora na minimum kvaliteta samo četiri su bila osnovana.

Da li se povećao broj kupaca koji imaju potpisani Ugovor o snabdijevanju električnom energijom i da li je možda veće interesovanje za neki od ponuđenih tarifnih modela snabdijevanja?

Zahvaljujući našim kampanjama i aktivnostima skoro 133.000 kupaca ima potpisani Ugovor o snabdijevanju, odnosno 34% od ukupnog broja distributivnih potrošača. I u narednom periodu organizovaćemo slične akcije, cilj je da što više kupaca, u skladu sa važećim propisima, ima potpisani Ugovor o snabdijevanju električnom energijom sa EPCG.

Kao što je poznato, prošle godine ponudili smo kupcima tarifne modele – osnovni, plavi, crveni i zeleni model. Kupci su uglavnom ostali na osnovom modelu, dok je od ostalih najpopularniji plavi model, koji je posebno interesantan onoj grupi kupaca koji ostvaruju potrošnju do 300 kWh, od toga po 150 kWh u nižoj i višoj tarifi. Crveni model smo namijenili kupcima koji troše električnu energiju dominantno u većoj tarifi, a zeleni je namijenjen kupcima i firmama koji žele da troše energriju koja dolazi isključivo iz obnovljivih izvora.

Informacije o svim tarifnim modelima dostupne su putem našeg Call centra, na našem portalu i na zvaničnoj Fejsbuk stranici. Trudimo se da predstavimo kupcima prednosti svakog modela posebno, zbog toga i na našem portalu postoji kalkulator koji na osnovu potrošnje nudi pregled iznosa računa po svim modelima. Svakako sve informacije su dostupne na našim punktovima, gdje zaposleni u lokalnim jedinicima mogu da pomognu kupcima da odaberu model koji im najviše odgovara.

Kada smo kod naplatnih punktova, EPCG je prošle godine kupila novi prostor za OJ Berane, a radilo se i na brendiranju ostalih poslovnica. Pretpostavljamo da će FC Snabdijevanje nastaviti da dodatno sređuje svoje naplatne punktove?

Nedavno se završio tender za opremanje našeg novog prostora u Beranama, očekujemo da otvaranje bude u aprilu. Riječ je o jednom odličnom prostoru, koji će biti moderno opremljen i koji se nalazi na dobroj lokaciji.

ZLATNI TIM ENERGIJA KOJA POKREĆE

SAMO ZA DOMAĆINSTVA, ČLANOVE ZLATNOG TIMA

- AUTOMOBIL OPEL ASTRA
- SEDAM TELEFONA SAMSUNG GALAXY S10
- SEDAM TABLETA APPLE IPAD 7
- ZA KORISNIKE SERVISNA ELEKTRONSKI RAČUN KOJI SU ČLANOVI ZLATNOG TIMA SPECIJALNA NAGRADA - DESET ELEKTRIČNIH TROTINETA XIAOMI MI

**GLAVNA NAGRADA
AUTOMOBIL
OPEL ASTRA**

Detaljne informacije: ☎ Call centar 19100; 🌐 www.epcg.com; 📱 ElektroprivredaCG

Brendirali smo lokalno Snabdijevanje u Bijelom Polju, postavili smo nove folije i reklame i u Petnjici i Plužinama, u potpunosti smo renovirali i adaptirali poslovcu u Mojkovcu, osvježen je i naplatni punkt u Podgorici. Očekujemo da naši info punktovi u Petnjici i Plužinama počnu sa radom u toku ove godine. Zaposleni u FC Snabdijevanje vodili su računa o kvalitetu svih radova, očekuje nas dosta posla i u 2020. godini.

Planiramo da uđemo u nabavku novih prostora u Budvi i Herceg Novom, čeka nas i adaptacija naše poslovnice u Cetinju, nastavićemo sa brendiranjem i sređivanjem i preostalih prostora na sjeveru i jugu Crne Gore. Takođe, očekujemo da ćemo po ugledu na najuspješnije kompanije obezbijediti da i zaposleni na naplatnim punktovima budu uniformisani u skladu sa našim standardima i sa našim imidžom. Cilj je da obezbijedimo još bolje uslove za naše zaposlene, ali i da sve poslovnice FC Snabdijevanje budu prepoznatljive, svuda u Crnoj Gori.

Rezultati potrošnje električne energije pokazuju da je Snabdijevanje imalo dobru procjenu u tom dijelu?

Distributivna (neto) potrošnja elektične energije za 2019. godinu iznosi 2.341,3 GWh i veća je 2,06% od distributivne (neto) potrošnje 2018. godine, dok je u odnosu na plan za 2019. godinu veća svega 0,03%, što znači da smo imali odličnu procjenu. Najveća (neto) distributivna potrošnja zabilježena je u januaru i iznosila je oko 239 GWh što je oko 1,7% više od plana potrošnje za pomenuti mjesec, a čak 12% više od potrošnje u januaru 2018. godine.

Na dnevnom nivou najveća potrošnja u 2019. godini zabilježena je u avgustu (utorak 13. avgust) i iznosila je nešto više od 10 GWh. Interesantan je podatak da je veoma mala (neto) distributivna potrošnja zabilježena u decembru 2019. godine od oko 213 GWh što je 4% manje u odnosu na plan potrošnje za pomenuti mjesec, a 4,7% manje u odnosu na potrošnju iz decembra 2018. godine, a sve iz razloga što su temperature za pomenuti mjesec bile iznad prosjeka.

Funkcionalna cjelina Snabdijevanje je prošle godine promijenila i organizaciju sektora?

Odlučili smo da FC Snabdijevanje organizujemo na drugačiji način, kako bi bili operativniji i efikasniji, a sve u skladu sa potrebama naše kompanije, kao i sa ciljem ostvarivanja još boljih rezultata i naravno većeg zadovoljstva kupaca. Formirali smo novi Sektor za prigovore, koji se bavi reklamacijama i prigovorima na minimum kvaliteta. Pored određenih rotacija u postojećim sektorima tu su i neke nove službe, koje će omogućiti da u Snabdijevanju u svakom trenutku imamo precizne informacije i analize na osnovu kojih ćemo praviti poslovne odluke.

Trudimo se da svi zaposleni u FC Snabdijevanje pronađu svoje mjesto u timu i da zajednički, naravno u saradnji sa svim ostalim funkcionalnim i operativnim cjelinama doprinesemo ostvarivanju što boljih rezultata Elektroprivrede Crne Gore.

SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE

Duga faza sređivanja registraturske građe

Realizacija izuzetno obimnog i zahtjevnog projekta sređivanja arhivske i registraturske građe u našoj kompaniji odvija se planiranom dinamikom

cedis.me

Naime, u prethodnom periodu Služba za opšte poslove je, shodno zakonskim propisima, sprovodila aktivnosti na poslovima odabiranja arhivske građe, popisivanja bezvrijednog registraturskog materijala i markiranja registraturskih jedinica u svim poslovnim objetima CEDIS-a, što se prvi put radi u kompaniji poslije više decenija.

Riječ je o obimnoj arhivskoj i registraturskoj građi koja je stvarana decenijama. Stoga smo imali zahtjevan zadatak da svu dokumentaciju, rasutu po objektima i napuštenim trafostanicama, pregledamo i evidentiramo za izlučivanje, uz nadzor predstavnika Državnog arhiva Crne Gore – istakla je Ksenija Kastratović, šefica Službe za opšte poslove.

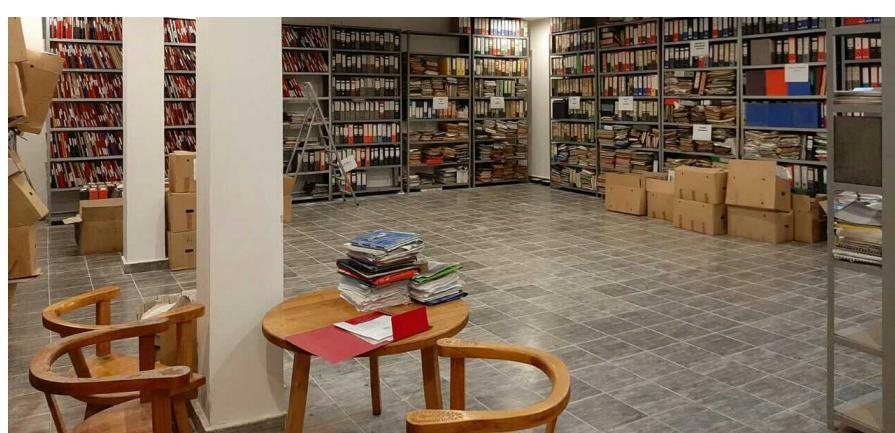
Nakon što je prema sadržaju, količini i roku čuvanja popisano 2.556 metara dužnih registraturske građe koja se nalazila u poslovnim zgradama CEDIS-a, sredinom godine je rješenjem izvršnog direktora formirana komisija od 12 članova koja je, prema riječima Kastratović, imala zadatak da u skladu sa važećom Listom kategorija registraturske građe izvrši odabir arhivske građe i izlučivanje bezvrijednog arhivskog materijala u svim poslovnim objektima CEDIS-a. U pitanju je vrlo obiman posao, jer se radi po prvi put poslije toliko vremena.

Rad u prostorijama u kojima se nalazi dokumentacija je prilično neuslovan zbog velikih količina prašine, pa se radilo sa maskama i u rukavicama. Zanimljivo je da smo nailazili na arhivu iz 60-tih godina prošlog vijeka, tj. arhivske građe ima i iz 1966. godine. Svi članovi Komisije dali su maksimalan doprinos da se posao završi u predviđenom roku – kaže Kastratović. Prema njenim riječima, ukupno je izdvojeno 28.700 kg, odnosno 835 dužnih metara bezvrijednog registraturskog materijala.

U Regionu 1 izlučeno je 35 metara dužnih, odnosno 1.820 kg građe po vagarskim listama, u Regionu 3 150 metara dužnih, odnosno 2.360 kilograma po vagarskim listama, a u Regionu 4 150 metara dužnih, odnosno 4.580 kg po vagarskim listama. U Regionu 5 izdvojeno je 155 m, odnosno 6.620 kilograma bezvrijedne građe, u Regionu 6 oko 150 metara dužnih što je po vagarskim listama 8.040 kg i u Regionu 7 160 metara, ili 3.440 kg. U narednom periodu planiraju da nastave sa izlučivanjem bezvrijedne arhivske građe u Regionu 2, pa je s tim u vezi već sredinom decembra iz poslovnog objekta u Cetinju izlučeno 30 metara dužnih, odnosno 800 kg po vagarskim listama. Uporedo sa tim aktivnostima Služba za opšte poslove

je krenula u uređivanje Arhivskog depoa u Upravnoj zgradi u Podgorici u cilju primjenjivanja zakonskih odredbi i unapređivanja arhivskog poslovanja, što je novina u dosadašnjem arhivskom poslovanju. Time će se arhivska građa skladištiti na za to adekvatnom mjestu koje obezbeđuje optimalne uslove za preventivnu zaštitu – kazala je Kastratović i dodala da je nedavno i iz Arhivskog depoa izlučeno pet metara dužnih, odnosno 1040 kg po vagarskim listama bezvrijedne arhivske građe. A pored Centralne arhive za Region 6 u Mojkovcu, i u Pljevljima je nedavno napravljena centralna arhiva za Region 7, a planirano je da se sljedeće godine nastavi sa formiranjem centralnih arhiva u regionima, čime će se olakšati rad zaposlenih u ovom dijelu i poslovi vezani za arhivsku građu podići na viši savremeni nivo.

Cijeli projekat izlučivanja bezvrijednog registraturskog materijala i sređivanja arhivskog depoa realizovali smo u saradnji sa Sektorom za održavanje koji nam je pružio podršku u dijelu prevoza arhivske građe i izrade namjenskih polica za arhivski depo – istakla je Kastratović zaključivši da od kvalitetne zaštite, evidencije i klasifikacije arhivske građe zavisi u kojoj će mjeri ona biti u službi kompanije. Registraturska sređenost arhivske građe i uređen sistem arhivskog poslovanja u funkciji su bolje iskorišćenosti podataka i lakšeg pronalaženja predmeta i akata.

Prethodnu godinu u Rudniku uglja Pljevlja obilježilo je stabilno poslovanje praćeno rekordnom proizvodnjom otkrivke.

To je za sve zaposlene u površinskoj eksploataciji izuzetno važno, jer garantuje stabilnost i sigurnost isporuke uglja strateškim partnerima, prije svega EPCG, a i partnerima na tržištu široke potrošnje.

Ono što dodatno raduje je činjenica da je poslije dugog perioda poslovanja, po prvi put u istoriji kompanije, prošle godine isplaćena dividenda akcionarima.

Podsjetimo, zadnjih godina u PUP-u suintezivno radili i na povratku na tržište široke potrošnje. U posljednje četiri godine tri puta su "popravljeni" rezultati na tom tržištu i dostignut plasman od preko 140.000 tona na kraju 2019. godine. To je za Rudnik uglja u Pljevljima jako važno i znači dodatni prihod od preko šest miliona eura.

U RUP-u su značajno popravili rezultate na otkrivci, tako da su 2018. godinu završili sa 24 odsto više otkrivke nego u prethodnoj 2017. godini, a 2019. sa 32 odsto više nego u istom periodu 2018. godine. Rezultat na kraju 2019. godine je iznosio gotovo 7,5 miliona m³ i bio je za oko 14 odsto bolji od plana, čime je postignuta i rekordna proizvodnja otkrivke od kada rudnik postoji. Sve je to naravno postignuto prije svega upornim i dosljednim radom vrijednih rudara i maksimalnim angažovanjem na svim nivoima.

Finansijski rezultat za 2019. još uvijek nije poznat, a u RUP – u očekuju bolji od onog iz 2018. godine, kada je dobit iznosila 6,6 miliona eura.

Kada je u pitanju proizvodnja uglja, 2019. godina je završena sa 1.561.618 tona proizvedenog uglja. Najvećem

PROIZVODNI REZULTATI U PROTEKLOJ 2019. GODINI

Stabilno poslovanje

Glas rudara

kupcu TE "Pljevlja" isporučeno je ukupno 1.419.968 tona. Prodaja uglja na tržištu široke i industrijske potrošnje ostvarena je u količini od 141.650 tona, od čega za kupce u Crnoj Gori 30.300 tona i za potrebe kupaca izvan države 111.300 tona. Ostvareni rezultat je i najveći izvoz u posljednjih 20 godina, uz ostvareni prihod od 4,9 miliona eura. Najviše uglja je izvezeno u Srbiju – 100.500 tona, uz ostvareni prihod od 4.400.000 eura. Na Kosovo je prodato 11.000 tona uz ostvareni prihod od oko 500.000 eura.

Proizvodnja uglja u 2020.godini planirana je u količini od 1.602.000 tona, tačnije za potrebe TE „Pljevlja“ 1.460.000 tona, a za potrebe široke i industrijske potrošnje 142.000 tona uglja.

Cijene uglja za široku i industrijsku potrošnju su različite po assortimanima uglja, a nijesu se mijenjale od 2016. godine. Na paritetu FCO – utovareno – Pljevlja po sortimentima uglja cijene se kreću od 31,50 koliko je sitni do 48,27 eura koliko košta kocka i komad. U navedene cijene nije uključena akciza niti PDV za kupce na domaćem tržištu. Cijena uglja za TE "Pljevlja" je 24 eura za tonu, za bazni kvalitet od 9211 kJ/kg.

Prema ovjerenim Elaboratima o klasifikaciji, kategorizaciji i rezervama uglja u pljevaljskoj opštini se nalazi 181.080.347 tona uglja. Bez maočkog basena rezerve uglja iznose 71.180.347 tona. U pljevaljskom ugljenom basenu, ljuće-šumanskom basenu i ležištu Glisnica ukupno se

nalazi 58.127.034 tona uglja za koje Rudnik uglja ima koncesije za eksploataciju. Rezerve uglja u pljevaljskom ugljenom basenu (bez Maoča) dovoljne su za radni vijek rekonstruisanog postojećeg bloka ili eventualno novog bloka TE "Pljevlja", pa je jasno da potrebe za uvozom uglja ne postoje.

Danas, poslije skoro godinu i po, u RUP su saglasni da su dobili najboljeg mogućeg vlasnika EPCG, koja je poslovno jako zainteresovana za stabilno i održivo poslovanje Rudnika uglja. U Rudniku su svjesni da ta podrška nije bezuslovna i da moraju i dalje voditi računa o strateškom planu smanjenja proizvodne cijene, kako bi poslovanje termokompleksa bilo dugoročno održivo. U tom smislu je bilo, a i dalje je neophodno, provesti sve planirane aktivnosti optimizacije, od zamjene neproduktivne mehanizacije i sredstava, preko dalje racionalizacije potrošnje energenata i rezervnih djelova, preko podizanja efektivnosti u korišćenju mehanizacije i opreme, pa sve do optimizacije troškova zaposlenih, kroz nove runde reorganizacije. Rudnik je strpljivo smanjujući troškove i povećavajući prodaju na tržištu široke potrošnje, izašao iz zone akumuliranog gubitka i po prvi put akcionarima isplatio dividendu. Ono što je posredno, ali značajno pomoglo da rezultati budu ovakvi kakvi jesu, jeste reprogram poreskog duga i stvaranje prostora za nabavku nove opreme i mehanizacije, preseljenje DTO sistema unutar kopa i izgradnja novih rudarskih objekata.

**IVAN BULATOVIĆ, DIREKTOR KANCELARIJE ZA RASPODJELU
PREKOGRANIČNIH KAPACITETA ZA JUGOISTOČNU EVROPУ**

Podmorski kabl povećao tranzit i profit

Rajko Šebek

Kancelarija za raspodjelu prekograničnih kapaciteta za Jugoistočnu Evropu (SEE CAO) prešla je pionirski put u procesu koordinisane alokacije kapaciteta u Jugoistočnoj Evropi. Naime, jedna perspektivna ideja povjerena internacionalnom projektnom timu, prije pet godina, izrasla je u funkcionalnu i uspješnu kompaniju čije usluge danas koristi osam operatora prenosnih sistema: HOPS (Hrvatska), NOS BiH, OST (Albanija), CGES (Crna Gora), KOSTT (Kosovo*), IPTO (Grčka), TEIAS (Turska) i MEPSO (Severna Makedonija), koji su ujedno i vlasnici kompanije, čije usluge koristi i više od 120 registrovanih trgovaca iz dvadeset evropskih zemalja.

Direktor SEE CAO je Crnogorac, Ivan Bulatović, dugogodišnji direktor CGES-a sa značajnim iskustvom u oblasti elektroenergetskih sistema. Iako mlađ, čovjek je sa zavidnim iskustvom. Bio je i pomoćnik izvršnog direktora CGES-a za institucionalnu i međunarodnu saradnju te član brojnih domaćih i evropskih energetskih organizacija.

Sa Bulatovićem, ekskluzivno za naš list „Elektroprivreda“ razgovarali smo o razvojnem putu kompanije na čijem je čelu i perspektivama u oblasti raspodjele prekograničnih kapaciteta u ovom dijelu Evrope.

Šta biste istakli kao najveće dostignuće u ovom periodu?

Od početka poslovanja do danas, kompanija ostvaruje konstantan rast. Od skromnih početaka u 2014. godini, dostigli smo nivo gdje je u 2018. godini ostvaren promet od preko 80 miliona eura, dok je u 2019. godini premašio 100 miliona. Očekujemo da će se takav trend nastaviti i u budućnosti.

Do sada smo uspješno organizovali preko 70 dugoročnih i preko 1800 dnevnih aukcija, na obostrano zadovoljstvo naših korisnika, kako operatora prenosnih sistema tako i trgovaca. Formirali smo tim profesionalaca sposoban da odgovori svim izazovima sa kojima se susreće i kreirali međunarodno okruženje u kom kompanije i zaposleni iz osam država svakodnevno aktivno sarađuju.

Kako biste opisali petogodišnji put SEE CAO, vjerovatno je bilo dosta raznih prepreka i poteškoća. Koliko je bilo teško izboriti se za mjesto i značaj koji objektivno pripada nekome ko se bavi tako važnim poslom?

Dosta vremena je prošlo od same ideje o koordinisanim aukcijama u Jugoistočnoj Evropi. Svakako da je u tom periodu bilo dosta izazova sa kojima je bilo potrebno izboriti se da bi ideja došla do realizacije. Specifična djelatnost, nedostatak regionalne prakse u ovom polju, praćena raznolikostima u regulatornim

i pravnim nacionalnim okvirima zemalja učesnica, kao i rana primjena FCA uredbe sa odgovarajućom primjenom evropskih harmonizovanih aukcijskih pravila u našem regionu učinili su ovaj put napornim, ali i izazovnim.

Bilo je potrebno dosta truda da se sve ove poteškoće prevaziđu i to je učinjeno uz učešće eksperata iz operatora prenosnih sistema koji su nam pružili značajnu podršku u čitavom procesu.

Da li i dalje vidite neke barijere u regionu u pogledu alokacije kapaciteta?

U Jugoistočnoj Evropi još postoje granice na kojima se aukcije

IVAN BULATOVIĆ

ne obavljaju koordinisano odnosno posredstvom aukcijske kuće, već na osnovu bilateralnih dogovora između operatora prenosnih sistema. Sa tog aspekta, cilj koordinisane alokacije kapaciteta još nije ostvaren u punom obimu na regionalnom nivou, s obzirom na to da se alokacija na svim granicama još ne sprovodi u skladu sa harmonizovanim pravilima dodjele i propisanim uniformnim procedurama i uslovima učešća.

Neki od razloga su i dalje osjetljiva politička pitanja u regionu. Sve to utiče i na dinamiku uspostavljanja jedinstvenog tržišta električne energije. Brojne strane su uključene u rješavanje tih pitanja tako da očekujem da će se i ove barijere otklanjati u narednom periodu. SEE CAO svojim djelovanjem teži da

pomogne u prevazilaženju barijera, primjenom najbolje evropske prakse na regionalnom tržištu električne energije do mjere u kojoj je to moguće u ovom trenutku.

Kako ste zadovoljni rezultatima godišnjih aukcija za 2020. koje ste nedavno sproveli?

Rezultati za 2020. su u potpunosti u skladu sa projektovanim. Sa tehničke strane, aukcije su sprovedene bez teškoća. Sa finansijskog aspekta, mislim da su postignute cijene očekivane i u skladu sa trenutnom situacijom na tržištu.

Moram da dodam da mi nismo kompanija koja je okrenuta profitu, već isključivo poslujemo na principu pokrivanja potrebnih troškova od

naših korisnika usluga. Plan nam je bio da troškove držimo pod kontrolom u čemu smo uspjeli. Zadovoljstvo mi je da konstatujem da je 2019. za nas bila vrlo uspješna poslovna godina.

Koliko je značajno to što je nova granica između Italije i Crne Gore odnedavno je uključena u vaš portfolio?

To je važan korak za SEE CAO i zadovoljstvo nam je što nam je pružena prilika da još jednom pokažemo da smo spremni da odgovorimo na sve izazove koji nam se postave. Kao što vam je poznato, prve godišnje, mjesecne i dnevne aukcije su uspješno završene na novoj granici Crna Gora - Italija.

Očekujemo da će početak alokacije na novoj granici povećati tranzit energije u regionu i povećati prihode od zagušenja operatorima prenosnih sistema, što će poslijedично unaprijediti njihove investicione planove i doprinijeti razvoju mrežne infrastrukture. U međuvremenu, SEE CAO će dati sve od sebe da opravda ukazano povjerenje i održi kvalitet usluge na visokom nivou.

Kakvi su početni efekti energetskog kabla između Italije i Crne Gore?

Prvi efekti su već opipljivi. Konkretno, na godišnjoj aukciji za 2020. godinu koju smo organizovali u decembru, CGES je ostvario prihod od oko 2,9 miliona eura, dok je na mjesecnim aukcijama za januar i februar 2020. godine ostvaren dodatni prihod od oko 850 hiljada eura. I ne samo to, sa početkom rada kabla u 2020. godini primjetno je veće interesovanje za alokaciju na ostalim crnogorskim granicama, pa je i na njima ostvaren značajan rast prihoda od zagušenja.

Tako je na granici Crna Gora – Albanija zabilježen rast od 50 odsto, dok su na granici Crna Gora – Bosna i Hercegovina prihodi od zagušenja udvostručeni.

Kako će rješavanje kosovskog pitanja uticati u budućnosti na vaš rad?

Za SEE CAO, rješavanje statusa Kosova u smislu njegovog prepoznavanja kao kontrolne oblasti, dovelo bi do povećanja broja granica na kojima pružamo usluge, jer bi otvorilo mogućnost za uključenje dva nova korisnika usluga, operatora prenosnih sistema iz Kosova (KOSTT) i Srbije (EMS). Ovo pitanje se trenutno rješava uz posredovanje ENTSO-e i očekivanja su da će se riješiti sredinom 2020. godine. Uključivanjem njihovih granica u naš portfolio, zaokružio bi se proces koordinisane alokacije u regionu, u skladu sa FCA uredbom i harmonizovanim pravilima dodjele, kao njenim najznačajnijim dijelom.

Kakvi su planovi kompanije?

SEE CAO je svojim Biznis planom predvidio mnoge investicije u narednom periodu. Jedna od najznačajnijih je, svakako, unaprijeđenje alokacijske platforme (Damas) preko koje se obavljaju sve aukcije. Sve potrebne preduslove za novi Damas smo obezbijedili tokom 2020. godine nabavkom potrebnih hardverskih komponenti.

U naredne tri godine fokusirani smo i na uključenje novih korisnika usluga, u prvom redu mislim na KOSTT i EMS, ali i operatore prenosnih sistema iz drugih zemalja članica Energetske zajednice kao što je Gruzija.

Svi ti potencijalni pravci razvoja naše kompanije su analizirani u

prethodnom periodu i detaljno elaborirani kroz trogodišnji biznis plan. Takođe, predviđeli smo mogućnost pružanja i dodatnih usluga našim korisnicima, naravno ukoliko za tim bude potrebe, ali i podrške naših vlasnika, a sve u skladu sa razvojem energetskog tržista u regionu.

Kako vidite razvoj regionalnog tržista električne energije u narednoj deceniji?

Izgradnja jakih veza i sticanje povjerenja učesnika na tržistu, jedna od osnovnih vrijednosti SEE CAO. Vjerujem da će sve naše buduće aktivnosti dodatno osnažiti saradnju sa trgovcima električnom energijom.

Promjene koje se dešavaju na polju razvoja tržista električne energije su brojne, ali i veoma brze. Zbog toga je neophodno konstantno osluškivati

glas i potrebe učesnika na tržistu kako bi im se na najbolji način pružila najbolja usluga.

Činjenica je da naš region kasni u odnosu na Evropu, prije svega, sa donošenjem regulativa iz ove oblasti. Zbog toga nas u narednom periodu očekuje dosta zakonskih izmjena kako bi se omogućili uslovi za stvaranje jedinstvenog tržista.

Sa druge strane, treba istaći da je u procesu razvoja tržista električne energije najveći napredak ostvaren na dugoročnom tržistu, dok je trenutni fokus na razvoju dnevног, unutardnevнog i balansnog tržista.

Vjerujem da je uspostavljanje nacionalnih berzi električne energije ključan korak daljeg razvoja, neophodan za postizanje krajnjeg cilja spajanja tržista (market coupling proces).

EPCG, CEDIS I RUP POTPISALI SPORAZUM SA KLINIČKIM CENTROM CRNE GORE

Za nove projekte 300 hiljada eura

Mitar Vučković

SA POTPISIVANJA SPORAZUMA U KCCG

Donacijom sredstava za finansiranje projekata željeli smo da, kao energetska grupa - EPCG, CEDIS i RUP, zajednički pomognemo Kliničkom centru Crne Gore da dodatno podigne kvalitet zdravstvene usluge i siguran sam da će agilno rukovodstvo Kliničkog centra predvođeno dr Jeftom Erakovićem na najbolji način iskoristiti opredijeljena sredstva, istakao je izvršni direktor Elektroprivrede Crne Gore, Igor Noveljić, prilikom potpisivanja Sporazuma sa najvećom zdravstvenom ustanovom u našoj zemlji.

Elektroprivreda Crne Gore, Crnogorski elektrodistributivni sistem i Rudnik uglja Pljevlja potpisali su, krajem decembra prošle godine, sa Kliničkim centrom Crne Gore Sporazum o finansiranju projekata, vrijedan 300 hiljada eura u naredne četiri godine.

Potpisivanje Sporazuma Izvršni direktor EPCG ocijenio je kao još jedan korak u jačanju saradnje energetskih kompanija sa crnogorskim zdravstvom.

Naša grupa EPCG i ove godine je ostvarila zaista dobre proizvodne i druge rezultate. To je garant da ćemo mi i u narednom periodu biti u mogućnosti da budemo društveno odgovorni kao što smo bili i do sada. Očekujemo da i ove godine ostvarimo neto dobit od nekih 40 - tak miliona eura i da u državni budžet po raznim osnovama - poreske obaveze, doprinosi, koncesione naknade, uplatimo oko 100 miliona eura, tako da vjerujem da će ova naša praksa podrške KCCG i ostalim zdravstvenim ustanovama te sportskim savezima i klubovima biti nastavljena na zadovoljstvo svih, rekao je Noveljić.

I izvršni direktor CEDIS-a, Zoran Đukanović, ocijenio je da podrška Kliničkom centru na ovaj način daje mogućnost menadžmentu te zdravstvene ustanove da strateški valorizuje projekte koji će omogućiti kvalitetniju dijagnostiku, liječenje i konsultativnu djelatnost.

CEDIS, koji tek tri godine samostalno posluje, već se prepoznaje kao društveno odgovorna kompanija. Klinički centar smo podržali i u

realizaciji projekata u vezi sa nabavkom opreme na Klinici za anesteziju, reanimaciju i terapiju bola, zatim Klinici za ginekologiju i akušerstvo i Institutu za bolesti djece, podsjetio je Đukanović.

Zadovoljstvo time što je i Rudnik uglja dio projekta koji pomaže podizanju kvaliteta usluga u Kliničkom centru Crne Gore izrazio je i izvršni direktor RUP-a, Slavoljub Popadić.

Naša podrška zdravstvenom sistemu fokusirana je na zdravstvenu ustanovu u Pljevljima koju svake godine pomažemo. Tako smo im ove godine omogućili nabavku ultrazvučnog aparata, istakao je izvršni direktor Rudnika uglja, Slavoljub Popadić, dodajući da će ta kompanija i u narednom periodu nastaviti da podržava zdravstvene ustanove u Crnoj Gori, a posebno u Pljevljima.

Direktor KCCG, dr Jefto Eraković, zahvalio se energetskim kompanijama na dosadašnjoj podršci ističući da će sredstva obezbijedena Sporazumom omogućiti strateški pristup realizaciji projekata koji će doprinijeti modernizaciji, osvremenjavanju i kvalitetnijem pružanju usluga pacijentima.

Ovo je jedna od najvećih donacija Kliničkom centru i nadam se da će i drugi privredni subjekti slijediti primjer ove tri energetske kompanije kada je u pitanju društveno odgovorno poslovanje, kazao je dr Eraković.

Menadžeri energetskih kompanija ponovili su da, i pored toga što ove tri kompanije godišnje u državni budžet uplaćuju oko 100 miliona eura, osjećaju potrebu da dodatno poduprju projekte koji imaju za cilj jačanje kvaliteta zdravstvene usluge za sve građane Crne Gore.

DONACIJA EPCG OPŠTOJ BOLNICI U BIJELOM POLJU

Procesor vrijedan 20.000 eura

Elektroprivreda Crne Gore donirala je Opštoj bolnici u Bijelom Polju tkivni procesor u vrijednosti od 20.000 eura. Direktorica te zdravstvene ustanove dr Biserka Bulatović zahvalila je Elektroprivredi na vrijednoj donaciji.

Ovaj aparat obezbijediće nam brzu i preciznu patohistološku dijagnostiku i bio nam je neophodan za rad patohistološke laboratorije - kazala je Bulatović.

Kako je navela dr Radmila Bajić, do sada su se u bjelopoljskoj bolnici analize radile ručno, a nakon nabavke ovog aparata, posao će biti olakšan. I ono što je najvažnije dobijaće se rezultati za kraće vrijeme. Automatski tkivni procesor je moderan aparat za obradu tkiva, koji omogućava da se tkivni uzorak obradi u roku od 24 časa, od uzimanja i time znatno skraćuje vrijeme postavljanja dijagnoze. Sa ovim aparatom ćemo dobiti i na kvalitetu, jer se proces obrade uzorka odvija standardizovano, po tačno zadatom programu. Aparat omogućava istovremenu obradu 80 do 120 uzoraka, a svaku od 12 pozicija, na kojoj se uzorak obrađuje, moguće je individualno programirati vrijeme trajanja obrade - zaključila je dr Bajić.

Molimo sve zaposlene da se uključe i preuzmu aplikaciju na play store-u na sljedećem linku:
<https://play.google.com/store/apps/details?id=com.orange.epcg>.

MOBILNA APLIKACIJA EPCG

Pregled svih računa na jednom mjestu

Elektroprivreda Crne Gore objavila je mobilnu aplikaciju za android operativni sistem. Preuzmite aplikaciju EPCG, kako bi na jednom mjestu brzo i jednostavno imali uvid u sve vaše račune za utrošenu električnu energiju. Takođe, aplikacija pruža uvid u istoriju potrošnje, kao i poređenje potrošnje električne energije po mjesecima u posljednjih godinu dana.

Brzo i lako putem aplikacije aktivirajte servis "Elektronski račun", kako bi svakog mjeseca odmah nakon obračuna mejlom dobili račun za utrošenu električnu energiju. Možete aktivirati i servis sms info, ali i izračunati iznos računa na osnovu

potrošnje po tarifnim modelima. Budite u toku sa najnovijim kampanjama Elektroprivrede Crne Gore, kao i aktualnostima u našoj kompaniji, a aplikacija EPCG vam nudi i pregled svih adresa naših lokacija – naplatnih i info punktova Snabdijevanja. Projekat su realizovali Orange studio, Direkcija za ICT, FC Snabdijevanje i Sektor za korporativne komunikacije. Uskoro se očekuje i objavlјivanje aplikacije za iOS operativne sisteme.

Ukoliko primijetite bilo kakve greške u funkcionisanju aplikacije molimo vas da ih prijavite na mejl adresu mobilna.aplikacija@epcg.com, kako bi dodatno unaprijedili aplikaciju.

The screenshots illustrate the EPCG mobile application's user interface. The first screen shows the login screen with the EPCG logo and a placeholder for 'Moj nalog'. The second screen shows a menu with four options: 'Moj nalog', 'Korisnički servis', 'Vijesti', and 'EPCG lokacije'. The third screen displays a news feed titled 'Vijesti' with a photo of a man thinking and a summary of a meeting. The fourth screen shows the 'Korisnički servis' section with options to receive bills via email or SMS, calculate bills based on consumption, and verify bills via SMS.

**NOVA GENERACIJA VISOKOŠKOLACA NA
STRUČNOM OSPOSOBLJAVANJU U EPCG**

Osvajati znanje sa vjerom u sebe

Ugovor o stručnom osposobljavanju potpisalo je 19 visokoškolaca koji će prva praktična znanja u narednih devet mjeseci sticati u našoj kompaniji.

Dobrodošlicu su im poželjeli izvršni rukovodioci funkcionalnih i operativnih cjelina u koje su raspoređeni istakavši da će njihova budućnost u EPCG zavisiti prvenstveno od njihovog zalaganja, sposobnosti i odgovornog odnosa prema obavezama.

Nadam se da ćete boravak u Elektroprivredi Crne Gore iskoristiti da se što više osposobite za poslove iz svoje struke i studijskog programa koji ste završili, pri čemu je veoma važna uloga mentora koji su određeni da prate vaš stručni i profesionalni razvoj.

Treba da vjerujete u sebe i da svaki dan iskoristite da što više naučite i razumijete kontekst organizacije. Mentor i ostale kolege su tu, ali najviše zavisti od vas. Došli ste u kompaniju koja je prethodnih godina zadržala najbolje i to treba da vam bude motivacija, a više od toga i znanje koje možete steći u narednih devet mjeseci,

poručio im je, između ostalog, izvršni rukovodilac za ljudske resurse EPCG, Predrag Krivokapić.

Ovo je osma generacija visokoškolaca koja se stručno osposobljava u nacionalnoj elektroenergetskoj kompaniji, a devetomjesečni boravak u EPCG zvanično im počeo 15.januara.

Crna Gora može biti energetsko čvorište regiona

Iz Privredne komore (PKCG) ocijenjeno je da Crna Gora aktiviranjem podmorskog elektroenergetskog kabla prema Italiji ima mogućnost da postane energetsko čvorište regiona, a korišćenjem te infrastrukture može postati značajan izvoznik električne energije.

Korišćenjem te infrastrukture, uz povećanje proizvodnje prije svega iz obnovljivih izvora, možemo postati značajan izvoznik električne energije rekli su iz PKCG agenciji Mina biznis.

Predstavnici PKCG su rekli da je najveće ostvarenje u energetici prošle godine bilo puštanje u rad podmorskog elektroenergetskog kabla, koji povezuje tržišta Zapadnog Balkana sa Evropskom unijom.

Kabl će posebno doprinijeti elektroenergetskoj sigurnosti Crne Gore, većoj iskorišćenosti mreže, rastu prihoda, smanjenju gubitaka i troškova prenosnog sistema, te u krajnjem održivijem integrисаном tržištu električne energije smatraju u PKCG. Dodali su da se potrebe crnogorskog tržišta, već drugu godinu zaredom, izmiruju iz domaćih izvora električne energije, što je razlog za zadovoljstvo.

Vrijednost izvezene električne energije veća je od uvezene, i pored toga što je proizvodnja struje 1,5 odsto manja od planirane naveli su iz PKCG. Potrošnja naftnih derivata u prošloj godini iznosila je, kako su precizirali, 345 hilja da tona i snabdijevanje se realizovalo bez zastoja, u skladu sa potrebama tržišta.

CGES-u šest miliona godišnje od prodaje struje preko kabla

Komercijalna upotreba podmorskog kabla prema Italiji počela je 28. decembra prošle godine.

Godišnji prihod Crnogorskog elektroprenosnog sistema (CGES) od korišćenja njihovog dijela kapaciteta prilikom prodaje električne energije preko podmorskog energetskog kabla između Italije i Crne Gore planiran je na 6,1 milion eura, ukazujući da je već prihodovano oko tri miliona.

Prema procjenama kretanja cijena na tržištu električne energije u regionu jugoistočne Europe i Italije, prihod od alokacije kapaciteta na godišnjem nivou planiran je u iznosu od oko 6,1 milion. Uzveši u obzir rezultate godišnje i prve mjesečne aukcije prenosnih kapaciteta, ukoliko prilike

na tržištu električne energije ostanu nepromijenjene, očekuje se da planiran prihod bude premašen - naglasili su iz CGES-a.

Komercijalna upotreba podmorskog kabla prema Italiji počela je 28. decembra prošle godine. Iz CGES-a su kazali da postoji veliko interesovanje za dodjelu prekograničnih kapaciteta na kablu i na ostalim granicama Crne Gore.

Dodjelom dijela svog kapaciteta na ovoj novoj granici (70 MW), CGES je već na godišnjim aukcijama za 2020. prihodovao oko tri miliona eura. Ostatak kapaciteta (130 MW) CGES će dodijeliti na mjesečnim i dnevним aukcijama, tako da se može konstatovati da je komercijalna upotreba kabla počela u skladu sa očekivanjima - saopštili su iz CGES-a.

Nafta i gas: Izveštaj o progresu zemalja kandidata

Crna Gora je dostigla dobar nivo priprema u ovoj oblasti. U periodu izvještavanja ostvaren je određeni napredak, posebno u daljem usklađivanju zakona koji se odnosi na obnovljive izvore energije.

Preporuke za 2018. godinu ostaju na snazi. U narednoj godini Crna Gora bi trebala da usvoji Zakon o sigurnosti snabdijevanja naftnim derivatima i uspostavljanju skladišta za obavezne zalihe nafte.

U pogledu sigurnosti snabdijevanja, Crna Gora ima strategiju energetskog razvoja do 2030. godine, sa akcionim planom 2016-2020. i dugoročnim energetskim bilansom 2017-2019. Akcioni plan za 2015. godinu o

obaveznim strateškim rezervama nafte i naftnih derivata tek treba da se revidira. Treba usvojiti Zakon o sigurnosti snabdijevanja naftnim proizvodima, koji je u pripremi od 2016. godine, kao i odgovarajuće podzakonske akte i uspostaviti centralno tijelo za strateške rezerve nafte.

Što se tiče internog energetskog tržišta, Zakon o energetici iz 2015. godine i Zakon o prekograničnoj razmjeni električne energije i prirodnog gasa iz 2016. godine omogućavaju usklađivanje sa Trećim energetskim paketom.

Nacionalno zakonodavstvo Crne Gore je usklađeno sa Direktivom EU o licenciranju hidrokarbonata; Direktiva o bezbjednosti offshore operacija tek treba da se sproveđe u potpunosti. Koncesioni ugovori za proizvodnju hidrokarbonata potpisani su tokom 2016. i 2017. godine i povezani istražni radovi su počeli u novembru 2018. godine.

Nakon usvajanja master plan gasifikacije 2017. godine, uključujući listu prioritrenih investicionih projekata, napredak je ostvaren u pripremnim studijama za Jonsko-jadranski gasovod.

Hrvatska: Energetski siromašnima će obnavljati kuće

U Hrvatskoj još nema konkretan broj građana koje se može smatrati energetski siromašnima, iako se smatra da je takvih oko 20 do 25%, po čemu su među EU članicama koje imaju najveći problem energetskog siromaštva. U oko 60% jedinica lokalne samouprave se isplaćuje pomoć za podmirenje troškova stanovanja, godišnje takvi troškovi iznose 72 miliona kuna za cijelu Hrvatsku. Statistika iz 2019. pokazuje da se u svojim domovima smrzava

(energetika-net.com)

314.760 ljudi ili 7,7% jer ne mogu platiti grijanje.

Jedinice lokalne samouprave su spremne i otvorene za održivije mјere pomoći svojim građanima.

U prvom kvartalu ove godine provešće se dodjela bespovratnih

sredstava za energetsku obnovu višestambenih zgrada. Takođe, u javnu raspravu kreće Program energetske obnove porodičnih kuća kroz koji će se, uz finansiranje obnove od 60 % sredstava, kao posebna grupa 100 % sufincirati kućanstva koja su energetski siromašna.

Slovenija želi postati “ugljiko-neutralna” država

Slovenija je objavila da joj je cilj postati neutralna država od ugljena do 2050. godine. Naime,javlja agencija Reuters, ova članica Evropske unije namjerava to učiniti smanjenjem upotrebe fosilnih goriva te uvođenjem održivih rješenja u prijevoz, građevinarstvo i industriju. Slovensko Ministarstvo infrastrukture u svom nacionalnom energetskom i klimatskom planu ističe da želi slijediti taj cilj te planira smanjiti emisije najmanje za 36% do 2030. u odnosu na 2005. godini.

(energetika-net.com)

(Energetika.ba)

Nova tri tendera za izgradnju solarnih elektrana

Narednih nekoliko mjeseci Ministarstvo privrede USK planira da raspisi tri tendera za izgradnju solarnih elektrana. Sve je više ozbiljnih kompanija iz Austrije, Belgije i Njemačke koje se interesuju za ovu vrstu projekata, kaže ministar privrede Nijaz Kadirić. Inače, prva solarna elektrana u Unsko-sanskom kantonu puštena je u pogon polovinom juna protekle godine u mjestu Krnjeuša nadomak Bosanskog Petrovca, a ukupna vrijednost ove investicije iznosila je 720.000 maraka. Vlasnici pomenute solarne elektrane iskazali su interesovanje za proširenje proizvodnih kapaciteta i nova ulaganja, a očekivana investicija procijenjena je na oko 70 miliona maraka.

EBRD lani investirala 516 miliona eura u Srbiju

Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD) je saopštila da je 2019. godine u Srbiji investirala rekordnih 516 miliona eura, čime je povećala podršku privatnom sektoru i "zelenoj ekonomiji". EBRD je potpisala više od 20 novih projekata tokom protekle godine i registrovala najveći obim

ulaganja u Srbiji od kada je ona 2001. godine postala članica EBRD, piše u saopštenju.

EBRD je vodeći institucionalni investitor u Srbiji sa uloženih 5,6 milijardi eura u 255 projekata. EBRD podržava razvoj privatnog sektora i

European Bank
for Reconstruction and Development

"prelazak na zelenu ekonomiju", kao i ulaganje u infrastrukturu za poboljšanje konkurentnosti privatnog sektora i jačanje povezanosti unutar regionala Zapadnog Balkana.

(Naslovi.net)

Split: Najveći projekt modernizacije javne rasvjete

Split kreće u najveći projekt energetski održive javne rasvjete u Hrvatskoj. Modernizacija će obuhvatiti i Slatinu, Žrnovnicu, Stobreč te Sitno Gornje i Donje. Gradonačelnik Splita Andro Krstulović Opara je istaknuo odličnu saradnju konsultanata Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD) i projektnog tima Grada Splita koji su radili na rješenju, koje je rezultiralo

izrađenim glavnim projektom rekonstrukcije i prijedlogom modernizacije sistema javne rasvjete.

Projekt obuhvata 15 090 svjetiljki ili 88 % javne rasvjete, a ukupna vrijednost investicije je 62 milijuna kuna,javlja Grad Split. Očekuje se godišnja ušteda u energiji od čak 6,2 miliona kuna.

Beograd nabavlja autobuse na prirodni gas

Gradsko saobraćajno preduzeće Beograd (GSP) u ovoj godini planira da kupi 200 novih autobusa na prirodni gas kako bi se smanjilo zagađenje u tom gradu, rekao je Radiša Momčilović,

direktor GSP-a, u razgovoru za gradski portal Beoinfo. Takođe, dodao je, GSP će u svojim pogonima izgraditi dvije punionice za te autobuse. (energetika-net.com)

Do 2050. OIE će činiti 50% svjetskog energetskog miksa

Prema International Energy Outlook 2019. Međunarodne agencije za energetiku, globalna proizvodnja električne energije iz obnovljivih izvora povećaće se za više od 20% tokom projektovanog razdoblja (2018.-2050.), te će tako osiguravati gotovo polovinu svjetske proizvodnje električne energije u 2050. Računa se da će OIE do 2030. rasti s 31% na 40%, nakon čega se njihov rast usporava i 2050. doseže 49%. U istom će se razdoblju globalna proizvodnja uglja smanjiti za 13%, pa

će on činiti tek 22% energetskog miksa 2050., ali ostaje relativno stabilan. U Evropi potražnja za energijom, procjenjuju IEO će se kretati u sledećim omjerima: vjetar sa 14% u 2020. raste na 25%, kao i solari (s 9% na 25%) dok fosilni izvori padaju sa 37% na 18% proizvodnog miks, a s udjelom uglja od tek 5%.

Hidroelektrane ostaju glavni izvor proizvodnje obnovljivih izvora energije za ovo područje, stoji u projekcijama.

(energetika-net.com)

OIE najveći evropski izvor energije

Obnovljivi izvori su tokom 2019. godine bile najveći evropski izvor električne energije, preuzevši po prvi put primat od fosilnih goriva, pri čemu je hidroenergija i dalje glavni obnovljivi izvor, pokazuje analiza koju je provela kompanija "EnAppSy". Iz obnovljivih izvora u EU je proizvedeno 1029 teravatsati (TWh) električne energije, u poređenju s 941 TWh proizvedenih iz fosilnih goriva, kao i 777 TWh iz nuklearnih postrojenja.

U 2019. godini 37,5 odsto proizvodnje električne energije dolazilo je iz obnovljivih izvora, 34,3 odsto iz fosilnih goriva i 28,3 odsto iz nuklearnih elektrana. Od proizvedene električne energije iz obnovljivih izvora većina i dalje dolazi iz hidroelektrana te je u 2019. godini iznosila 425,8 TWh. Vetroelektrane su proizvele 382,5 TWh, u poređenju s 272,7 TWh 2015. godine, a solarna energija popela se sa 81 TWh u 2015. na 113,5 TWh prošle godine. Energija iz biomase značajno je porasla, sa 65,7 TWh na 92,6 TWh u istom razdoblju.

Glavnina novih kapaciteta u SAD-u biće iz OIE

U skladu s najnovijim najavama operatora mreže i proizvođača za nove proizvodne kapacitete u SAD-u, u ovoj godini EIA očekuje 42 GW novih kapaciteta. Solari i vjetar predstavljaju gotovo 32 GW, ili 76%, od ukupne nove snage koja će ove godine doći na mrežu. Vjetar predstavlja najveći dio - 44%, nakon čega slijedi fotonapon i prirodni gas sa 32%, odnosno 22%. Preostalih 2% dolazi iz hidroelektrana. Glavnina kapaciteta će se izgraditi u samo u četiri države: Texas (22%), Kalifornija (15%), Florida (11%), i Južna Carolina (10%). EIA očekuje dodatnih 5,1 GW malih solarnih elektrana u stambenim objektima, što je rekordna brojka. U rad bi trebalo biti pušteno i 9,3 GW kapaciteta prirodnim gasom. Više od 70% novih plinskih kapaciteta gradi se u Pennsylvaniji, Teksasu, Kaliforniji i Louisiani.

(energetika-net.com)

Najmanje bilion eura za finansiranje zelene tranzicije!

Plan ulaganja za održivu Evropu zapravo je plan ulaganja za evropski zeleni plan, kojim će se mobilisati javna ulaganja i pomoći u privlačenju privatnih sredstava, putem finansijskih instrumenata EU-a, posebno programa InvestEU, pa bi ukupna ulaganja iznosila najmanje billion eura,javlja Evropska komisija. Predsjednica EK Ursula von der Leyen je izjavila da je evropski zeleni plan, vizija klimatski neutralne Europe do 2050., a u središtu tog plana su ljudi.
(energetika-net.com)

Milion austrijskih sunčanih krovova

Vlada Austrije planira do 2040. postići klimatsku neutralnost. Kako bi postigla ove ciljeve, oslanjaće se na Sunčevu energiju više nego na bilo koji drugi obnovljiv izvor, objavilo je udruženje Solar Power Europe. Tako će, prema planu, snaga austrijskih sunčanih elektrana do 2030. iznositi 11 TWh. Dio ove ambiciozne sheme i vladino obećanje je i da će na krovove milion domaćinstava biti postavljeni solarni sistemi.

PRIJE VIŠE OD 100 GODINA CRNA GORA JE PLANIRALA OZBILJNU PROIZVODNJU ELEKTRIČNE ENERGIJE

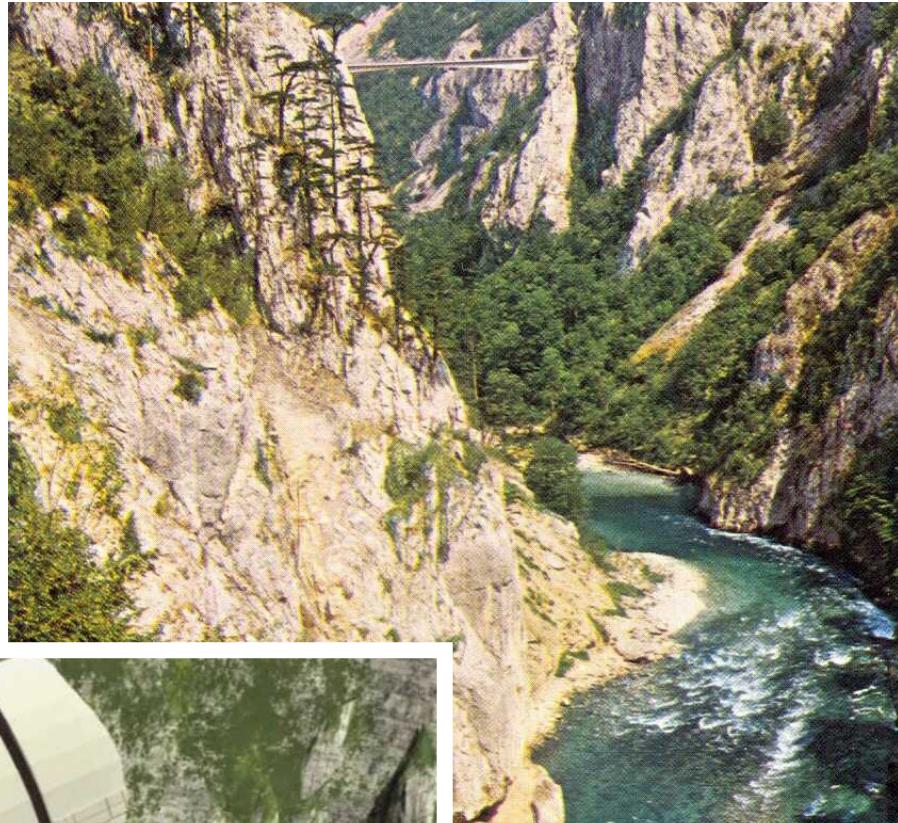
Pripremni radovi na hidrocentrali na Morači počeli 1910.

Hrvatski industrijalac Antun Ante Dešković 1910. godine je po narudžbi Kraljevine Crne Gore uradio projekat iskorišćavanja hidro potencijala rijeka Morače i Tare. Zamisao i već dobijenu koncesiju, osuđetila su ratna dešavanja, najprije Balkanski, potom Prvi svjetski rat i utapanje Crne Gore u kraljevinu SHS pod skutom Srbije.

Pobjeda

Dešković je, prema dostupnim podacima, projektovao hidroelektranu u kanjonu rijeke Morače s tunelskim prebacivanjem voda Tare.

Hidroelektrana je trebalo da ima 60 megavata isnalisane snage što je u to vrijeme bilo impozantno. Usljed istorijskih okolnosti od svega je ostao samo projekat sa kojim se nije otišlo u relaizaciju. Mjesto gdje je godinu kasnije, dakle 1911. godine dobio koncesiju za izgradnju HE na Morači bilo je kod Donje Gorice u Podgorici i kod Manastira Morače.

Prema koncesiji trebalo je uložiti pet do sedam miliona perpera a očekivana proizvodnja bila je 90.000 kWh struje.

Zabilježeno je da se počelo s pripremnim radovima, a engleski inženjeri uposleni na projektu vijek bili su oduševljeni potencijalima. Dešković je prije toga, početkom 20. vijeka istraživao crnogorska rudna, šumska i hidrografska bogatstva i potencijale, o kojima se u samoj Crnoj Gori do pred kraj 19. vijeka nije mnogo znalo. Imao je planove kako napraviti ekonomski preobražaj Crne Gore. U njegovim planovima kao važni

oslonac bila je postavljena prethodna izgradnja željezničke pruge od Bara do Nikšića.

Budući da nije imao toliko sredstava za samostalno izvođenje projekta, dobio je niz industrijskih koncesija uslovljenih time da u inostarnstvu mora formirati odgovarajuće kapitalističko društvo koje bi ostvarilo koncesije.

On je bio promoter crnogorskih državnih i ekonomskih interesa i prezentovao isplativost ulaganja.

Za ostvarenje projekta ponudio je ove koncesije: izgradnja i korištenje barske luke u trajanju od 50 godina; izgradnja i iskorištavanje željeznice Nikšić Bar u trajanju 75 godina uz jamstvo 5 odsto dobiti na uloženi kapital u ova preduzeća.

Ponuđena je ulagačima i koncesija za iskorištavanje već otkrivenih ruda i isključivo pravo na istraživanje novih. Uz rude, isto je ponuđeno za iskorištavanje svih šuma te vodna energija rijeka Zete i Oraštice.

Jamstvo tih projekata bio je ponuđeni prihod od duvanskog monopola o čijem uvođenju je već bila donesena odluka. Rezime tih napora bilo je stavranje italijanskocrnogorskog sindikata za ostvarivanje preostalih koncesija.

DRAGOLJUB ĐURIČIĆ, BUBNjar

Znam ko sam, što sam i odakle sam!

Crnogorski muzičar, umjetnik posebnog duha, nevjerojatno zanimljive biografije, kaže za list „Elektroprivreda“ da je ponosan na ono što jeste, što daje, kroz muziku, drugima, jer to „nešto“ vuče iz crnogorskih krša, nešto osebujno, svoje, prepoznatljivo. Osvrće se na prošla vremena, jer su to bila „vremena vaspitanja“, ali tutnji i kroz sadašnje vrijeme, vrijeme grabeži, promovišući umjetnost koja ga definiše i kao umjetnika ali i kao čovjeka.

Tatjana Knežević Perišić

Dragoljub Đuričić je rođen na Cetinju. Porijeklom iz Cuca, i mesta Kobilji do, koje je „Cuckom jekom“ ušlo u muzičku istoriju. Iako 46 godina živi i stvara u Beogradu, ostao je duhom i kreacijom „iz ovog krša“, odakle crpi energiju, ideje i..stvara.

Vrijeme i nemir ljudski nikako da stanu. Ja se osvrćem na neka prošla vremena, na vaspitanje prošlih vremena, a ovo sadašnje je vrijeme grabeži i ako hoćete da budete u njemu, mora da tutnjite velikom brzinom ili, naprsto, da se sklonite. To vam je tako!

Nakon grupe „The end“ iz Herceg Novog, davne 1970.godine, preko „Exodus“-a, „Ribelli“-ja, YU grupe, „Leb i sol“, „Kerber-a“ do Bedem festa 2019. šta vrhunski umjetnik, kao što je Đuričić, ima još da „istraži“?

Čini mi se da neću dovoljno živjeti da sve što želim da uradim i zaista uradim. Eto, recimo, imam u planu nekoliko performansa, sa novim i čudnim instrumentima, htio sam i Cucku jeku da izvedem i u Briselu... naravno, za sve to treba i novca i

DRAGOLJUB ĐURIČIĆ

vremena, ali mislim da čovjek treba da radi u svojoj profesiji sve dok mu teče krv. Meni ni danas nije teško da vozim 1000 km, odradim koncert i vratim se kući.

Njegujem taj izvorni zvuk; on je originalan i poseban. Jer ako sviram američku muziku, šta sam napravio? Ništa! Mi se ovdje svi, uglavnom, prezivamo na -iċ i ja želim, kad sviram u bilo kojoj zemlji na svijetu, da se to -iċ prepozna. Mislim da sam u tome uspio jer kad god sviram, bilo gdje, ljudi znaju odakle sam-i to preko muzike. I još nešto-ja ne znam da pjevam, ali znam da „ričem“. Zanimljivo mi je kad neko na moju „riku“ reaguje...sjećam se nekih Čolićevih koncerata gdje sam bio gost...

I sad Zdravko ima jak glas, pjeva kao slavuj, ali kad ja uzmem mikrofin, odmah ga smanjuju jer kad počnem-svi se prepadnu!

Đuričić je bio član pratećih bendova Zdravka Čolića i Đorđa Balaševića, kao i ostalih velikih zvijezda tog vremena: Zlatka Pejakovića, Kemala Montena, Davorina Popovića, Arsena Dedića, Gabi Novak, Lole Novaković, Bisere Veletanlić, Nade Knežević....1977. godine nastupa u grupi "Mama-Coco" sa Vladom Nikodijevićem i pjevačem Dadom Topićem, a godinu kasnije ova grupa prati Zdravka Čolića na, do tada, a i poslije, najvećoj turneji po SFRJ koja se zvala "Putujući zemljotres". Tada se snima i prvi muzički film bivše Jugoslavije "Putujući zemljotres".

FOTO: Željko Šapurić

Ponosan sam na taj period, bilo je to vrijeme velikih koncerata... pa Zdravko je redovno pjevao pred 50-80 hiljada ljudi... Poslije je došla „YU grupa”, pa „Leb i sol”, „Kerber”... Saradnja sa velikim brojem različitih umjetnika, od svjetski najpoznatijih do alternativnih.

Đurić je snimio preko 70 albuma, odsvirao više od 6000 koncerata na svim kontinentima, osim Antarktika. Njegov način sviranja bubnjeva, učinio ga je poštovanim i jednim od najpopularnijih jugoslovenskih muzičara uopšte. Bubnjeve je „izbacio u prvi plan”, ali i u grupu vodećih solističkih instrumenata.

Ja sam ponosan na ono što nosim; nikada se sebe nijesam stidio, u suštinskom smislu te riječi, niti se prilagođavao drugim vrstama muzike. Mene se i Afrikanci i Japanci i Brazilci čude šta sviram, ali kad čuju tu muziku, znaju da je moja. Jer suština svakog čovjeka je da sebe gradi.

Često se pitam, kad prođem kroz Njeguši, dje je Njegoš živio, kako je mogao onoliko mudrosti i pameti servirati Londonu i Rimu i Parizu i Berlinu? Pa i iz naroda..jer poprilično smo bili....

Povodljivi?

..pa i to...ali i bistri! Kakve mudrosti i misli je Njegoš ostavio, a sa kime je živio, gdje je živio i kako je živio! To je za veliko poštovanje....Imam ja jednu pjesmu u kojoj nabrajam crnogorska imena; kad dodjem do imena Njegoš-dalje ne nabrajam. Nema kud dalje...Da se razumijemo: ne mogu moji bubnjevi se uspoređivati sa ogromnom baštinom naših predaka, književnika, pjesnika, slikara...Ali, ono što sam napravio, u svjetskim razmjerama, me „zabrinjava”, pravi mi

veliku odgovornost. Jer u Enciklopediji engleske muzike, uvršten sam, kao 36.-ti od ukupno 50 nacionalnih bubenjara, a to je zaista veliko, to me raduje i čini srećnim!

Britanski "Independent" je 1995. pisao o Đurići kao „moćnom i ostvarenom rock bubenjaru, koji se specijalizovao za izbacivanje rolanja, neredovito tukao toms na način koji podsjeća na Edvarda Vesalu.” Ipak, osim bubnjeva, ovaj ostvareni umjetnik se bavio i muzikom za pozorište i baletske predstave. Radio je, tako, muziku za 20 pozorišnih predstava među kojima su: Art, Reservior Dogs, Bliže, Policajci, Burn This, Pop Corn, komponovao muziku za balet "Dr. Džekil i Mr. Hajd" u Narodnom pozorištu, ali i za film:

Radio sam nedavno muziku za film Puriše Đorđevića! Zamislite, ta legenda snima film o Branku Čopiću sa 96 godina! To je bilo divno... Takođe sa Goranom Bulajićem „Dobro veče, oče“ od Danila Kiša...jako sam ponosan na muziku koju sam radio za ovaj film jer iz nje izbija sva surovost i mudrost crnogorskog krša.

I tu sam radio, a nijesam ni znao šta radim i kako će to da zvuči, dok nije izašlo...Kao i u životu..Mislim da je odgovor na mnoga pitanja: posvećenost. Vidite, meni je potpuno svejedno da li sviram pred 100 ili milion ljudi! Sviram za sebe i u sebi i sve nosim na sebe! To je naša mentalitetska odlika jer ako ne nosimo sve „na sebe“ ne bi iz ove sirotinje imali npr. tako bogatu narodnu nošnju, a kamoli što drugo!

Svirka sa dna Rimskog bunara

Na festivalu evropske radio difuzije Trans Dada (dadaizam), Dragoljub Đurić nastupa sa dna Rimskog bunara na Kalemegdanu, u Beogradu, sa pozorišnim rediteljem, multimedijalnim umjetnikom Arsenijem Jovanovićem. Čitav događaj prenosi 50-tak svjetskih radio stanica, a kritike iz svijeta dadaizma izuzetno povoljno karakterišu ovaj performans.

Krajem 1998. godine Đuričić osniva grupu The drums company, sa kojom nastupa širom bivše Jugoslavije, Mađarske, Holandije, Norveške, Italije, Njemačke, Austrije, Grčke, Švedske, Monaka... Sa holandskim kompozitorom Laurens van Rooyenom učestvuje u spektaklu "Dance-Opera", ORFEO u Amsterdamu 2006. godini. Nastupao je sa italijanskim D.J. Spankox (Agostino Karollo) i sa holandskim D.J. Jeroene Post. Osvajač je bezbroj nagrada:

Znate kako; nagrade prijaju, ali nijesam neko kome one presudno nešto znače...srećo me jedan drug od sina prije nekoliko i pita mogu li mu dati neku vinil ploču da ima? Kažem, mogu, naravno, mi kući-a tamo nijedna! Eto tako vam je to i sa nagradama. Važno je da gradiš sebe svakog dana, da napreduješ, da stvaraš, a nagrade...? Eto, dobio sam prije nekoliko Zlatnu značku za životno djelo". Životno djelo? Pa još sam živ? Jesam poslao sina da je uzme, ali ja nijesam htio...imam još posla..

Znači, i dalje ste „najotporniji umjetnik“?

Uvijek!

A de je nestala ona čudesna, pozitivna energija protesta, oni ljudi koji su budili nadu u građansku Srbiju?

Lako je ubiti bunt. Ako jednom akademiku neka priučena voditeljka Pinka postavi pet glupih pitanja, on nikad neće doći ništa da priča! Ugušili ste ga! Ali će oni koji pričaju stalno, i dalje pričati i soliti vam pamet... Nijesam član nijedne partije i politika me ne zanima.. Svirao sam na protestima opozicije protiv režima

Slobodana Miloševića jer sam imao svoj neki lični razlog: da naša djeca ostanu ovdje, da tu traže svoju budućnost, da slobodno putuju po svijetu i da žive život. To sve, naravno, kada smo bili jedna država. Mene danas ne može Crna Gora natjerati da protestujem jer plaćam porez u Srbiji, ali bogme ni Srbija jer sam Crnogorac. ... U ovom današnjem vremenu, kojeg često karakterišem kao sunovrat čovječanstva, ja želim drugo; recimo želim da odem na planinu Taru i da razgovaram sa 250 djece dnevno! Imao sam situaciju da mi je jednom prišao dječak od 12 godina, i rekao da sam uspio da mu promijenim život za 45 minuta. Na bolje, naravno. Pitanje je ko će mu promijeniti život ostalih 23 časa dnevno...

Poenta ove priče je sledeća: Čovjek mora živjeti sa vremenom, prihvati novi, a ne zaboravljati staro. Ja ne mogu i neću da zaboravim odakle sam, što sam i kakav sam; to čini moje iskustvo, a sve ove novotarife treba „koristiti“ u onoj mjeri koja obogaćuje život i doprinosi nekoj vlastitoj kreaciji.

Razgovor sa Dragoljubom Đuričićem završavamo pitanjem da li još slika? Jer malo je poznato da je svoje radove izlagao na čak 17 izložbi u bivšoj SFRJ. Kaže, pomalo...i samo za dušu...

Najotporniji umjetnik

Za vrijeme građanskih demonstracija 1996/1997. Đuričić predvodi grupu od 30 bubenjara. Za doček Nove 1997. godine svira na centralnom gradskom trgu pred oko milion ljudi! U organizaciji pokreta "Otpor", svira i na koncertu priređenom za doček pravoslavne 2000. godine, pred oko 200.000 ljudi! Dobija i priznanje kao „Najotporniji umjetnik“, jer je svirao i na bezbroj protestnih skupova širom Srbije do pada tadašnjeg režima 2000. godine. Često se citiraju riječi poznatog novinara Bogdana Tirjanića koji je rekao: "Od svega što se dešavalo 1996/1997. godine, i od svih političara koji su bili prisutni, ja se jedino sjećam Dragoljuba Đuričića i njegovih bubenjara".

Trebinje - grad starina i srdačnih ljudi

U pojedine gradove odemo zbog obaveza, nijednog trenutka ne vjerujući da će se taj odlazak pretvoriti u turističko putovanje. Takva putovanja su najljepša, ispune čovjeka, uvijek dobije više od očekivanog. Dobio sam i ja, šetajući korak po korak Dučićevim gradom, prolazeći kroz Gradski park u kojem je pjesnik pronalazio mir i stvarao poeziju; prolazeći pored drvoreda platana koji su mamilili da se u njihovoj hladovini sjedne i osvježi; zastajući pored svakog objekta kroz Stari grad Kastel opasan bedemima iz vladavine Otomanske imperije; uživajući stazom koja vodi do Perovića (Arslanagića) mosta, jedan od najljepših mostova Bosne i Hercegovine; penjući se na brdo Crkvinu na kojem je Hercegovačka Gračanica, sa koje se pruža najljepši pogled na grad Sunca.

Andrija Kasom

Ka Trebinju, sam uvijek išao preko Nikšića, zbog radova na putu i dva zastoja u toku dana, po prvi put se odlučujem da idem preko trajekta i Herceg Novog. Rani jutarnji sati, bez gužve na putu, brzo sam stigao do kružnog toka u Meljinama na kojem je skretanje za Trebinje. Nijesam prošao ni sto metara, zastoj, odron na putu, bilo mi je suđeno da me zastoji prate ovog dana. Znajući da ništa ne mogu promijeniti, zapalio sam cigaru, strpljivo čekao da radnici sklone odron. Brzo su to odradili, moglo se krenuti dalje. Put na pojedinim mjestima nije ličio magistrali po kojoj bi trebalo opušteno voziti, nailazio sam na rupe, brzinu smanjivao mnogo više od dozvoljene. I pored takvog puta, na naplatnoj rampi, moralo se platiti 3 eura po smjeru.

Formalnosti na našoj granici sam brzo završio, na bosanskoj strani sam se zadržao, ne zbog gužve, već zbog razgovora sa carinikom, raspričali smo se ko da smo stari znaci, a ne prolaznici koji se prvi put u životu vide. Stari su bili u pravu kada su kazali „Po jutru se dan poznaće“, tog dana sam nailazio na srdačne i predusretljive ljude, radovao se da takvi postoje, i ne čudim se želji, koja u meni vlada, da se Trebinju uvijek vraćam.

Po navici, auto sam parkirao ispred hotela „Leotar“. Nabacivši ruksak na leđa, sa foto-aparatom u ruci, krenuo sam ka Starom gradu. Na tom kratkom dijelu puta nijesam mogao odoljeti refleksiji objekata u mirnoj vodi rijeke Trebišnjice, na trenutak sam zaboravio na obavezu zbog koje sam došao, ljepota viđenih prizora me ošamutila. Nijednog trenutka nije me iznenadila odluka da ostanem do prvog sumraka i pored obaveze koju sam imao da se što prije vratim doma.

Znajući sebe, kako funkcionišem kad mi je foto-aparat u ruci, morao sam stati, krenuti da završim obavezu zbog koje sam došao u grad Sunca. Uputio sam se ka apoteci „Trebinje“, tražeći

tablete kojih kod nas nema, a ljekari ih propisuju?! Riječi apotekarke: „Kada vam opet budu trebale, evo vam broja, nazovite nas, ostavićemo ih“ – dale su mi krila, radovao sam se saznanju da još uvijek postoje ljudi u kojima vlada ono najljepše što u ljudima može postojati, srdačnost i predusretljivost.

Ovdje se nijesu završili susreti sa ljudima velikog srca. Uputio sam se u Turistički Info grada, želio sam samo par informacija o gradu, a završilo se i neplanskom kupovinom suvenira, zbog ljubaznosti predstavnice, bilo me je sramota izaći, a ne kupiti nešto.

Kulminaciju oduševljenja doživio sam kod Perovića (Arslanagića) mosta,

kada je mladić krenuo svojim autom da bi me doveo do mjesta sa kojeg put direktno vodi do Hercegovačke Gračanice, imao sam želju da je obiđem.

Zadovoljan što sam završio obavezu, bilo je vrijeme da se malo opuštim, popijem kafu, na terasi jednog od mnogobrojnih kafića koji se nalaze na obodima trga platana. Grad je još uveliko spavao, rijetki su bili prolaznici. Najživljivije je bilo na jedinstvenoj, živopisnoj zelenoj pjaci ispod krošnja platana. Veseli i razdragani prodavci prodavali su autentične hercegovačke proizvode, nude ih da se probaju. Ovde možete kupiti proizvode od smokava, sokove od drenjina, šipka... razne vrste čajeva, meda... Prodavali su se i proizvodi od vune... žao mi je što ne kupih jedne vunene čarape, dobro bi došle za zimske dane.

Sunce je počelo da se probija kroz krošnje platana, prijalo mi je, želio sam upiti svaki njegov zrak, a sa mislima sam odlutao ko zna će?! Da je vrijeme prebrzo teklo, shvatio sam u trenutku kada sam se okrenuo oko sebe, video prepune terase kafića. Gead je počeo da živi. Krenuo sam ka Starom gradu Kastelu, opasanom bedemima iz otomanske imperije, koji svakim korakom oživljava duh prošlosti.

Nastao je od nekadašnjeg trgovačko-zanatskog centra.

Prolaskom kroz kapiju, hodajući ispod kamenog svoda, u kojem su smještene suvenirnice, osjetio sam zadovoljstvo, ispunjenost... Svaka starina u meni izaziva osjećaj koji ne mogu i ne znam opisati. Često se našalim sa samim sobom „u prošlom životu živio sam u nekom starom gradu“. Uske popločane ulice, tuneli, trgovи, kafići puni ljudi daju sliku skладa između prošlosti i sadašnjosti, mira i spokoja koji zavlada u čovjeku. Šetao sam od objekta do objekta, od kuće do kuće i u svemu video ljepotu. Ljepotu sam video i u ruinama, bilo

ih je, osjetio sam žal što svi nijesu dovedeni u stanje kakvi su bili. Viđeno mi nije bilo dovoljno, uputio sam se ka Muzeju Hercegovine. Smješten u srcu starog grada, u impozantnoj građevini, nekadašnjoj austrijskoj kasarni s kraja XIX i početka XX vijeka. Veliki broj vrijednih eksponata se može vidjeti, a posjetilac može uživati u stalnim postavkama (arheološka, etnološka, odjeljenje istorije umjetnosti...).

Posjetom muzeju, čovjekizađe bogatiji i u potpunosti stvorisliku grada koji je u vijek predstavljalo raskrsće i vezu između Mediterana i unutrašnjosti balkanskog poluostrva.

Elektroprivreda Crne Gore

**Uvijek uz
zlatne ajkule**

**Generalni sponzor
Vaterpolo i plivačkog saveza
Crne Gore**

Mudre misli

**Život je umjetnost ertanja bez
gumice.**

John W. Gardner

**Prvi i najvažniji korak prema
ostvarenju naših želja je odlučiti
šta zapravo želimo.**

Ben Stein

**Nemojmo samo prolaziti kroz
život – rastimo kroz život.**

Eric Butterworth

Sreća je smjer, a ne mjesto.

Sydney J. Harris

**Cijeli svijet se sklanja s puta
čovjeku koji zna kuda ide.**

Ralph Waldo Emerson

**Najveća od svih sreća je ona koju
sami stvaramo.**

Douglas MacArthur

**Pravu sreću mogu osjećati samo
ljudi čistog sreća.**

Thomas Kempen

**Danas živi najbolje što možeš,
ponašaj se i misli najbolje što
možeš, jer danas je priprema za
sjutra i za svaki sledeći dan.**

Harriet Martineau

**Proljeću boju daje cvijeće,
a zimi mašta.**

Ward Elliot Hour

**Najveće životne greške su ljubav
koju nijesmo dali, sposobnosti
koje nijesmo iskoristili i sebični
oprez zbog kojeg ništa nijesmo
reskirali.**

Mary Cholmondeley

tanja.nikcevic@epcg.com

68. KOLO NAGRADNE IGRE ZA ZAPOSLENE

**Budi u toku
budi u igri**

lovćen

HOTEL SPLENDID

Budi u toku - budi u igri

68. KOLO NAGRADNE IGRE ZA ZAPOSLENE

NAGRADE

lovćen

Lovćen osiguranje AD

Godišnje osiguranje kuće ili stana

Splendid Conference & Spa Resort

2 x Vikend aranžman za dvije osobe u Superior sobi sa pogledom na more na bazi polupansiona

Komisija za izvlačenje:

Tatjana Knežević Perišić

(Sektor za korporativne komunikacije)

Miodrag Vuković

(Sektor za korporativne komunikacije)

Koliko članova trenutno broji „Zlatni tim“?

NAGRADNO PITANJE

Pravila:

Pravo učešća u nagradnoj igri imaju samo zaposleni u EPCG koji tačno odgovore na pitanje i pošalju kupon sa odgovorom i ličnim podacima. Svi zaposleni može poslati samo jedan kupon. Svi koji pošalju dva ili više kupona, kao i oni koji pogrešno odgovore na pitanje, biće diskvalifikovani.

Nagradnu igru pritežuje Sektor za korporativne komunikacije, te zaposleni u njemu ne mogu učestvovati.

Kupone je potrebno poslati najkasnije do 5. marta na adresu EPCG, Sektor za korporativne komunikacije, Vuka Karadžića 2, Nikšić, sa naznakom „za nagradnu igru“. Dobitnici će biti kontaktirani po izvlačenju, a njihova imena objavljena u narednom broju lista Elektroprivreda.

**Budi u toku
budi u igri**

IME I PREZIME: _____

POSLOVNA JEDINICA: _____

BROJ TELEFONA: _____

E-MAIL: _____

ODGOVOR: _____

DOBITNICI 67. KOLA:

Lovćen osiguranje AD

Izudin Monić (FC Snabdijevanje, Rožaje)

**Knjiga Vladimira Jovanovića
„Ubiti knjaza – Bombaška zavjera
1907-1908“**

Svetlana Kotri (FC Proizvodnja)

Novak Dendić (FC Proizvodnja)

Slavica Mitić (HE Perućica)

Žana Damjanović (Direkcija za ljudske resurse)

Anela Škrijelj (FC Snabdijevanje, Rožaje)

Vikend ZA ZAPOSLENE 2X2 osobe

Tesla

Ovako stoje stvari sa rođenjem svemira. Materija je stvorena iz prvoj bitne i vječne energije koju znamo kao svjetlost. Zasjala je i pojavile su se zvijezde, planete, čovjek i sve što je na Zemlji i u univerzumu. Materija je izraz beskonačnih vidova svjetlosti; zato je energija starija od nje. Postoje četiri zakona stvaranja. Prvi je da

je izvor svega u Nepojamnom, crnoj čestici koju um ne može zamisliti, niti matematika izmjeriti; u tu česticu stane cijeli svemir.

Drugi zakon je širenje tame, koja je prava priroda svjetlosti, iz Nepojamnog i njen preobražaj u svjetlo. Treći zakon je potreba svjetlosti da postane materija.

Četvrти zakon glasi: nema početka ni kraja; tri prethodna zakona oduvijek traju i stvaranje je vječno.

Upamtite nije zakrivljen prostor, već čovjekov um koji ne može da shvati beskraj i vječnost! Da je tvorcu relativnosti to jasno, stekao bi besmrtnost, čak i fizičku ako mu je to po volji.

Ja sam dio svjetlosti, a ona je muzika. svjetlost ispunjava mojih šest čula: ja je vidim, čujem, osjećam, mirišem, dotičem i mislim.

Misliti je kod mene šesto čulo. Čestice svjetlosti su ispisane note. Jedna munja može biti čitava sonata. Hiljadu munja je koncert.

IN MEMORIAM

Mr Zoran Sekulić, dipl.el.ing.
(1962 - 2020)

Zoran Sekulić, šef Službe za upravljanje elektranom u HE „Perućica“, iznenađujuće nas je napustio 2. februara u 58. godini života.

U HE „Perućica“ radio je sa prekidima, od 1990. do 1991. godine i od 2012. godine, prvo kao glavni inženjer za ES u Službi za nadgledanje i kontrolu sistema. U međuvremenu promijenio je više radnih mjesta, a 2017. raspoređen je na mjesto šefa Službe za upravljanje elektranom. Od 2009. do 2012. godine bio je angažovan u HE „Piva“, a dvije decenije radio je i kao profesor podgoričkoj srednjoj Elektro-tehničkoj školi „Vaso Aligrudić“. Ostaće upamćen kao odgovoran i stručan radnik, rukovodilac, drag čovjek i omiljen kolega. Sekulić je sahranjen 3. februara na mjesnom groblju Ždralaonik. Iza sebe je ostavio suprugu i troje djece.

